

การกดปราบข้ามชาติในประเทศไทย:

ไม่มีความปลอดภัยสำหรับนักกิจกรรมและผู้ลี้ภัยทางการเมืองที่อยู่ในต่างประเทศ

การประเมินโดยสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะกระบวนการ UPR รอบที่ 3

ประเทศไทยมักถูกมองว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่หลบหนีการประหัตประหารจากทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยกลับเป็นพื้นที่ที่มีสถานะทางกฎหมายไม่ชัดเจนและมีความเปราะบางทำให้บุคคลต่างๆ ยังคงเผชิญกับการกดปราบข้ามชาติ (Transnational Repression: TNR) โดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ได้ให้นิยามว่าเป็นการกระทำที่ดำเนินการหรือสั่งการโดยรัฐ หรือตัวแทนของรัฐ เพื่อขัดขวาง ปิดปาก หรือลงโทษการเห็นต่าง การวิพากษ์วิจารณ์ หรือการรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตของรัฐนั้น

นับตั้งแต่การทบทวน UPR รอบที่ 3 ของประเทศไทย การกดปราบข้ามชาติได้เพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งในด้านจำนวน ความซับซ้อน และความชัดเจน จากข้อมูลของ Freedom House ประจำปี 2569 ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเจ้าบ้านที่มีจำนวนเหตุการณ์การกดปราบข้ามชาติทางกายภาพที่ได้รับการบันทึกไว้สูงที่สุดในโลก ขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำคัญของความร่วมมือข้ามพรมแดนระหว่างรัฐบาลอำนาจนิยม **ดังนั้น ประเทศไทยจึงไม่ได้เป็นเพียงประเทศที่ผู้คนเดินทางเข้ามาเพื่อแสวงหาที่ลี้ภัยอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นศูนย์ปฏิบัติการระดับภูมิภาคสำหรับการกดปราบข้ามชาติ** ซึ่งรัฐบาลต่างประเทศติดตามและดำเนินการต่อผู้เห็นต่าง ผู้ลี้ภัย นักข่าว และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผ่านการกักตัว การส่งกลับโดยการบังคับ การสอดส่อง การโจมตีทางดิจิทัล การข่มขู่ การทำให้บุคคลสูญหาย และความรุนแรง

ในระหว่าง UPR รอบที่ 3 ของประเทศไทยเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 ประเทศไทยไม่ได้รับข้อเสนอแนะใดที่กล่าวถึงการกดปราบข้ามชาติหรือการคุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของการกดปราบโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับช่องว่างด้านการคุ้มครอง ได้แก่ ประเทศไทยสนับสนุนข้อเสนอแนะให้ยุติการส่งผู้ลี้ภัยกลับไปยังสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง (52.78) เสริมสร้างการคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัย (52.79) จัดให้มีบริการสุขภาพแก่แรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัย และผู้ขอลี้ภัยที่ถูกกักตัว (52.70) และพิจารณาให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสาร ค.ศ. 1967 (51.16) โดยประเทศไทยแสดงเจตนาเพียงแค่ “รับทราบ” ข้อเสนอแนะที่เรียกร้องให้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย (52.14 และ 52.15) และขยายสวัสดิการสังคม รวมถึงสิทธิในการทำงาน สำหรับผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัย (52.80) อย่างไรก็ดี **การจำกัดความก้าวหน้าในประเด็นนี้นับตั้งแต่การทบทวน UPR รอบที่ 3 คือ เมื่อประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญา ICPPED ในปี 2567 และพระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งมีผลใช้บังคับในปี 2566 ซึ่งรวมถึงมาตรา 13 ที่ห้ามการผลักดันกลับ**

สถานการณ์ดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนับตั้งแต่ UPR รอบที่ 3 ในปี 2564 ซึ่งในขณะนั้น การกดปราบข้ามชาติยังไม่รุนแรงถึงระดับที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และประเทศไทยไม่ได้รับข้อเสนอแนะเฉพาะเรื่องการกดปราบข้ามชาติตั้งแต่นั้นมา ความเสี่ยงจึงได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง โดยประเทศไทยกลายเป็นประเทศเจ้าบ้านที่เกิดการกดปราบข้ามชาติมากที่สุดในโลก ดังนั้น UPR รอบที่ 4 จึงต้องกล่าวถึงประเด็นนี้อย่างชัดเจนผ่านข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลได้

0 ข้อเสนอแนะจาก UPR รอบที่ 3
ที่เกี่ยวข้องกับการกดปราบข้ามชาติ

ประเทศเจ้าบ้านที่มีจำนวนเหตุการณ์การกดปราบข้ามชาติที่ได้รับการบันทึกไว้สูงที่สุดในโลก

วิกฤตด้านการคุ้มครองจากการกดปราบข้ามชาติยังทวีความรุนแรงขึ้นจากช่องว่างด้านธรรมาภิบาล ประเทศไทยไม่มีกรอบกฎหมายหรือนโยบายเฉพาะที่เกี่ยวกับการกดปราบข้ามชาติ และไม่มีหน่วยงานหลักเพียงหน่วยงานเดียวที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและตอบสนอง ไม่มีระบบเตือนภัยล่วงหน้าหรือระบบส่งต่อระหว่างหน่วยงานที่ใช้งานได้จริง และไม่มีกระบวนการที่เป็นระบบในการประสานงานระหว่างหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจ กระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต และหน่วยงานคุ้มครองในพื้นที่ โดยระบบที่มีอยู่ดำเนินงานแบบแยกส่วนและไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับกรณีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งรัฐต่างประเทศสามารถใช้มาตรการหลายรูปแบบร่วมกันในการกดปราบ เช่น การสอดส่องทางดิจิทัล การยกเลิกหนังสือเดินทาง การบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมือง คำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน การข่มขู่สมาชิกในครอบครัว และความร่วมมือด้านความมั่นคงอย่างไม่เป็นทางการ โดยปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดความล้มเหลวทั้งหมด 3 ประการ คือ 1. ความล้มเหลวด้านการป้องกัน รวมถึงการไม่มีระบบเตือนภัยล่วงหน้าและการติดตามความเสี่ยงข้ามพรมแดน 2. ความล้มเหลวด้านการคุ้มครอง รวมถึงสถานะทางกฎหมายที่ไม่มั่นคง ความเสี่ยงต่อการถูกกักตัว ช่องทางการคุ้มครองที่ปลอดภัยไม่เพียงพอ และการตอบสนองฉุกเฉินที่ไม่แข็งแรง 3. ความล้มเหลวด้านความรับผิดรับชอบ รวมถึงการสอบสวนที่กระจัดกระจายและการลอยนวลพ้นผิดสำหรับการกดปราบข้ามชาติที่ได้กระทำหรือได้รับการอำนวยความสะดวกในประเทศไทย

กฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ แม้จะไม่มีสนธิสัญญาฉบับใดที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะสำหรับการกดปราบข้ามชาติแต่การกระทำที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของการกดปราบข้ามชาติเกี่ยวข้องกับพันธกรณีที่กำหนดไว้แล้วภายใต้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (ICPPED) กฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ และปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน พันธกรณีดังกล่าวรวมถึงหน้าที่ในการเคารพและประกันสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคง การปลอดจากการทรมานและการบังคับให้สูญหาย สิทธิในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุม และการสมาคม การยึดถือหลักการไม่ผลักดันกลับ การคุ้มครองบุคคลภายในเขตอำนาจของรัฐจากอันตรายที่สามารถคาดการณ์ได้จากเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของรัฐต่างประเทศ ตลอดจนการสอบสวนการละเมิดและจัดให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิผล โดยเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2569 ผู้ดำรงตำแหน่งตามกระบวนการพิเศษของสหประชาชาติและผู้เชี่ยวชาญจากคณะกรรมการตามสนธิสัญญามากกว่า 130 คนได้ออกแถลงการณ์ร่วมครั้งสำคัญ เรียกร้องให้มีการตอบสนองที่ประสานงานกัน ตั้งอยู่บนหลักสิทธิมนุษยชน และยึดถือผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง รวมถึงกฎหมายและนโยบายที่เข้มแข็งขึ้น ช่องทางการคุ้มครอง ความรับผิดรับชอบ มาตรการป้องกันการใช้ INTERPOL และกลไกความร่วมมืออื่นในทางที่ผิด และการกำกับดูแลเทคโนโลยีการสอดส่อง ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้เป็นกรอบระหว่างประเทศที่ชัดเจนยิ่งขึ้นสำหรับการจัดทำข้อเสนอแนะ UPR ที่เฉพาะเจาะจงต่อการกดปราบข้ามชาติสำหรับประเทศไทย

เอกสารสรุปข้อเท็จจริง UPR ฉบับนี้จัดทำโดย **มูลนิธิมนุษยะ, Power by the Keyboard, Mother Nature Cambodia, Khmer Democratic Rescue Foundation, Viet Tan, Khmer Democracy Organization, แอสไซลัม แอ็กเซส ประเทศไทย , ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคมไทยเพื่อกระบวนการ UPR และกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ**

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

ข้อท้าทายที่ 1: การไม่ปรากฏสถานะทางกฎหมายของการกดปราบข้ามชาติ การขาดกรอบว่าด้วยระบบลี้ภัย และโครงสร้างทางกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่เอื้อให้เกิดการกดปราบข้ามชาติ

ประเทศไทยยังไม่รับรอง “การกดปราบข้ามชาติ” (Transnational Repression: TNR) ไว้ในกฎหมายหรือนโยบาย ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (ICPPED) ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในปี 2567 ซึ่งมีพันธกรณีที่มีผลผูกพันในการป้องกัน สอบสวน และประกันความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในดินแดนของตน รวมถึงกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำการจากต่างประเทศ ทั้งนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสาร ค.ศ. 1967

ประเทศไทยยังขาดระบบคุ้มครองด้านการลี้ภัยและการกดปราบข้ามชาติที่ครอบคลุม ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 หรือพิธีสาร ค.ศ. 1967 และการรับรองสถานะโดย UNHCR ไม่ได้ทำให้บุคคลได้รับสถานะทางกฎหมายภายในประเทศหรือได้รับความคุ้มครองจากการจับกุมตามกฎหมายคนเข้าเมือง

กลไกการคัดกรองระดับชาติ (National Screening Mechanism: NSM) ไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าการกดปราบข้ามชาติเป็นปัจจัยเสี่ยง ผู้ยื่นคำขออาจถูกจับกุม กักตัว หรือเนรเทศระหว่างรอการพิจารณา การคัดกรองยังขาดความเป็นอิสระและความโปร่งใสอย่างเพียงพอ ขาดหลักประกันในการเข้าถึง UNHCR อย่างเป็นความลับ และขาดมาตรการคุ้มครองจากการแทรกแซงของรัฐต้นทาง อีกทั้งยังไม่รับรองสิทธิในการทำงานหรือการพำนักโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างมั่นคงสำหรับบุคคลทุกคนที่จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครอง ช่องว่างเหล่านี้มีความรุนแรงเป็นพิเศษในกรณีที่รัฐบาลซึ่งติดตามหรือดำเนินการต่อบุคคลนั้นเป็นรัฐบาลเดียวกับที่ควบคุมหนังสือเดินทางของบุคคลดังกล่าว และพยายามขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ไทย

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เอื้อต่อการกดปราบข้ามชาติในทางปฏิบัติ มาตรา 36 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เพิกถอนสถานะหรือสิทธิในการพำนักโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 54 อนุญาตให้กักตัวบุคคลเป็นระยะเวลาไม่มีกำหนดโดยปราศจากการกำกับดูแลโดยศาลอย่างมีประสิทธิผล และมาตรา 64 กำหนดความผิดสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย โดยมีโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี และปรับไม่เกิน 100,000 บาท โดยไม่มีข้อยกเว้นสำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมหรือความช่วยเหลือทางกฎหมาย และในทางปฏิบัติ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้ลี้ภัย และผู้ขอลี้ภัย ถูกปฏิบัติเสมือนเป็นคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากความไม่มั่นคงทางกฎหมายและจะนำไปสู่การกักตัวและการเนรเทศ

กรอบกฎหมายของประเทศไทยว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญายังขาดหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนที่เพียงพอ เนื่องจากการมีคำสั่งยังคงใช้ดุลพินิจอย่างมาก โดยไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนให้ต้องประเมินความเสี่ยงจากการประหัตประหาร การทรมาน หรือการไม่ได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ในเดือนพฤษภาคม 2568 ประเทศไทยและเวียดนามได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมและอำนวยความสะดวกในการส่งตัวบุคคลที่ถูกพิพากษาแล้วซึ่งเป็นอนุสัญญาที่มีความครอบคลุม ซึ่งก่อให้เกิดข้อกังวลอย่างมีนัยสำคัญต่อผู้เห็นต่างทางการเมืองชาวเวียดนาม ต่อมาเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2569 นายอนุทิน ชาญวีรกูล นายกรัฐมนตรีไทย และนายโต ลัม ประธานาธิบดีเวียดนาม ได้ออกแถลงการณ์ร่วมเพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีเพื่อกดปราบกิจกรรมทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ แนวปฏิบัติที่ไม่เป็นทางการในลักษณะ “ตลาดแลกเปลี่ยนตัวบุคคล” (swap mart) ยังเปิดช่องให้รัฐต่างๆ แลกเปลี่ยนผู้เห็นต่างทางการเมืองกันโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการทางกฎหมายที่เป็นทางการ

ประเทศไทยมีช่องว่างด้านธรรมาภิบาลเกี่ยวกับการกดปราบข้ามชาติ โดยปัจจุบันไม่มีกฎหมายหรือนโยบายระดับชาติฉบับใดที่กำหนดนิยามของการกดปราบข้ามชาติหรือกำหนดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการป้องกัน การคุ้มครอง การสอบสวน และการสร้างความรับผิดชอบต่อการกระทำดังกล่าว อีกทั้งยังไม่มีกลไกเตือนภัยล่วงหน้า การส่งต่อ และการประสานงานด้านคดีระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องเชื่อมโยงระหว่างสถานตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจ สถาบันทางกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) หน่วยงานของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต และหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานด้านการคุ้มครองในพื้นที่ แม้ว่าในทางปฏิบัติ การกดปราบข้ามชาติมักเกี่ยวข้องกับมิติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการตรวจคนเข้าเมือง การคุ้มครองผู้ลี้ภัย กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความมั่นคงทางดิจิทัล การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และความสัมพันธ์ทางการทูต แต่ภารกิจและอำนาจหน้าที่ยังคงแยกส่วนกัน

แหล่งที่มา: COSUNAM, Vietnam Human Rights Report (2566)

กลไกการคัดกรองระดับชาติ (NSM) ยังไม่เพียงพอ NSM ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการระบุและคุ้มครองผู้ลี้ภัยที่จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ ไม่ได้ยอมรับอย่างชัดเจนว่าการกดปราบข้ามชาติเป็นปัจจัยเสี่ยง โดยไม่มีมาตรการคุ้มครองที่ออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของรัฐบาลต่างประเทศ ทำให้ขาดความเป็นอิสระ ความโปร่งใส และการประสานงานกับ UNHCR อย่างมีประสิทธิผล อีกทั้งไม่มีหลักประกันด้านการรักษาความลับหรือการคุ้มครองจากการแทรกแซงของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานต่างประเทศ ทำให้บุคคลเหล่านี้มักยังคงอยู่ในสถานะทางกฎหมายที่ไม่มั่นคงหรือถูกกักตัวระหว่างรอการคัดกรอง

“Swap mart”: ความร่วมมือข้ามพรมแดนอย่างไม่เป็นทางการระหว่างรัฐอำนาจนิยม ในปี 2567 Human Rights Watch (HRW) ได้บันทึกรูปแบบของการกดปราบข้ามชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านในการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อผู้เห็นต่างทางการเมืองและนักกิจกรรมที่เข้ามาขอความคุ้มครองในประเทศไทย ในทางกลับกัน เจ้าหน้าที่ไทยสามารถดำเนินการต่อผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไทยที่อาศัยอยู่ในลาว เวียดนาม และกัมพูชาได้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการ “แลกเปลี่ยน” ผู้ลี้ภัยและผู้เห็นต่างทางการเมืองในลักษณะที่เรียกว่า “swap mart”

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

การเร่งรัดการเนรเทศโดยปราศจากหลักประกันที่มีประสิทธิผลเพิ่มความเสี่ยงต่อการทรมานและการหายสาบสูญ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเนรเทศ พ.ศ. 2569 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 กำหนดกระบวนการที่เป็นหนึ่งเดียวและเร่งรัดสำหรับการเนรเทศคนต่างด้าวออกจากประเทศไทย ระเบียบดังกล่าวอนุญาตให้มีการส่งตัวออกนอกประเทศด้วยเหตุผลอย่างกว้างๆ เช่น “ความสงบเรียบร้อย” และ “ศีลธรรมอันดี” โดยไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดทางอาญา
ระเบียบดังกล่าวไม่มีหลักประกันที่ชัดเจนและมีประสิทธิผลเพื่อรับรองว่า ผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย นักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักข่าว ผู้เห็นต่างทางการเมือง และบุคคลอื่นที่มีความเสี่ยง จะได้รับการประเมินเป็นรายบุคคลถึงอันตรายที่อาจเผชิญหากถูกส่งกลับ ได้รับสิทธิในการเข้าถึงทนายความ และ UNHCR มีโอกาสที่แท้จริงในการคัดค้านการเนรเทศ หรือได้รับการระงับการส่งตัวออกนอกประเทศโดยทันทีในระหว่างที่คำอุทธรณ์หรือคำขอรับความคุ้มครองที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ระเบียบดังกล่าวครอบคลุมกรณีการเข้าหรือพำนักในประเทศโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นสถานะที่ผู้ลี้ภัยทางการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในประเทศไทย

ดังนั้น ระเบียบดังกล่าวจึงมีความเสี่ยงที่จะขัดต่อ **มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 (2022)** มาตรา 2(3), 6, 7 และ 13 แห่ง ICCPR มาตรา 3 แห่ง CAT และมาตรา 16 แห่ง ICPPED

ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติเตือนประเทศไทยเกี่ยวกับกรอบการเนรเทศแบบเร่งรัดเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2569 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2569 ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติได้แสดงความกังวลต่อสาธารณะเกี่ยวกับการที่คณะรัฐมนตรีไทยอนุมัติร่างระเบียบที่กำหนดกระบวนการแบบเป็นหนึ่งเดียวและเร่งรัดสำหรับการเนรเทศคนต่างด้าว เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2569 และเน้นย้ำว่า “กรอบการดำเนินงานใหม่ใดๆ จะต้องบูรณาการหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างครบถ้วน รวมถึงการเข้าถึงกระบวนการขอลี้ภัย การประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคล มีกระบวนการทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิผลซึ่งมีผลระงับการบังคับตามคำสั่ง และการเคารพอย่างเต็มที่ต่อหลักการไม่ผลักดันกลับ (non-refoulement)” และยังได้เตือนอีกว่า หากไม่มีหลักประกันเหล่านี้ กรอบการดำเนินงานใหม่อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการผลักดันผู้ขอลี้ภัยและผู้ลี้ภัยกลับไปยังพื้นที่ที่อาจไม่ปลอดภัย รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่กำลังเผชิญกับการประหัตประหาร

กรอบเวลาที่สั้นเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงความคุ้มครองและการส่งต่อไปยังสถานที่ปลอดภัย

- การอุทธรณ์ทางปกครองต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต้องยื่นภายใน 7 วัน
- รัฐหรือองค์การระหว่างประเทศต้องยื่นคำขอส่งตัวบุคคลไปยังประเทศที่สามที่ปลอดภัยผ่านช่องทางการทูตภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มีคำสั่งเนรเทศ
- การส่งตัวต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน และสามารถขยายเวลาได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน รวมระยะเวลาสูงสุด 90 วัน ทั้งนี้ ระยะเวลาขยายดังกล่าวเป็นระยะเวลาสำหรับการส่งตัว มิใช่ระยะเวลาเพิ่มเติมสำหรับการอุทธรณ์

หากการส่งตัวไม่สำเร็จ ระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่กลับไปใช้กระบวนการส่งตัวบุคคลออกนอกประเทศไปยังประเทศที่บุคคลนั้นมีสัญชาติ หรือในกรณีที่ไม่สามารถระบุสัญชาติได้ ให้ส่งกลับไปยังประเทศที่พำนักครั้งสุดท้าย อย่างไรก็ดี การสิ้นสุดของกรอบเวลาเหล่านี้ไม่อาจมีผลลบล้างมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งห้ามการส่งบุคคลกลับไปยังสถานที่ที่บุคคลนั้นมีความเสี่ยงต่อการทรมานหรือการกระทำให้บุคคลสูญหายโดยถูกบังคับ

กรอบการเนรเทศฉบับใหม่ได้เปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วจากการประกาศใช้ไปสู่การบังคับใช้จริง ภายในไม่กี่วันหลังจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเนรเทศ พ.ศ. 2569 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569 เจ้าหน้าที่ไทยได้เริ่มใช้กระบวนการเนรเทศที่พิจารณาจากพฤติการณ์ของบุคคลแล้ว เมื่อวันที่ 7 กันยายน นายอนุทิน ชาญวีรกูล นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีคำสั่งให้เนรเทศ Kevin Dimino ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ร่วมเป็นเจ้าของสวนสัตว์บนเกาะสมุย โดยอาศัยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. 2499 ประกอบข้อ 4 ของระเบียบฉบับใหม่ คำสั่งดังกล่าวอ้างถึงพฤติการณ์ที่เห็นว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี และสวัสดิภาพของประชาชน

ก่อนหน้านั้น ศาลเกาะสมุยได้มีคำพิพากษาลงโทษ Dimino ในความผิดเกี่ยวกับการจราจรเป็นอีกกรณีหนึ่ง และกำหนดโทษปรับ 5,000 บาท กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลไกการเนรเทศทางปกครองฉบับใหม่ได้เริ่มมีการนำมาใช้จริงแล้ว และสามารถนำมาใช้ตามช่องทางที่พิจารณาจากพฤติการณ์ของบุคคลซึ่งมีขอบเขตกว้าง แม้ในกรณีที่มีการลงโทษทางอาญาที่ไม่รุนแรงก็ตาม

ข้อท้าทายที่ 2: การละเมิดหลักการไม่ผลักดันกลับอย่างเป็นระบบและการส่งผู้ลี้ภัยทางการเมืองกลับไปยังประเทศที่มีการประหัตประหาร

หลักการไม่ผลักดันกลับ (Non-refoulement): มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 (2022) ได้นำหลักการไม่ผลักดันกลับมาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของไทย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยได้ละเลยหลักการดังกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่า ศาลได้ปฏิเสธที่จะประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนในกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคล กระบวนการที่เป็นธรรม และการเยียวยาที่มีประสิทธิผลก่อนการส่งตัวออกนอกประเทศยังคงขาดหายไปอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่กลางปี 2567 เป็นต้นมา มีการบันทึกกรณีการขับไล่บุคคลเป็นจำนวนมากและการเนรเทศอย่างลับ ๆ หลายกรณี

ประเทศไทยไม่ได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคลอย่างมีความหมายก่อนการส่งตัว และในหลายกรณีที่มีการบันทึกไว้ ทางการไทยยังเพิกเฉยต่อการเรียกร้องต่อสาธารณะของผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติให้ยุติการเนรเทศ การเนรเทศได้เกิดขึ้นโดยประสานกับการรวมศูนย์อำนาจของรัฐบาลอำนาจนิยมในกัมพูชา จีน ลาว เมียนมา และเวียดนาม ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยที่ถูกส่งกลับโดยบังคับต้องเผชิญกับการควบคุมตัวโดยพลการ การทรมาน การพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรม การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และการเสียชีวิต

มิถุนายน 2567: การขับไล่ผู้ขอลี้ภัยชาวเมียนมาเป็นจำนวนมาก
คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (2567) ให้ความสำคัญกับกรณีการขับไล่ผู้ขอลี้ภัยจากเมียนมาเป็นจำนวนมาก ประชาชนมากกว่าสี่ล้านคนได้หลบหนีความขัดแย้งและการกดปราบในเมียนมา และถูกทางการไทยปฏิบัติเสมือนเป็นคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องเผชิญกับการคุกคาม การเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบ การจับกุม และการเนรเทศ

24–25 พฤศจิกายน 2567: นักกิจกรรมฝ่ายค้านชาวกัมพูชา 6 คนถูกส่งกลับโดยบังคับ รวมถึงสมาชิกครอบครัวซึ่งมีเด็กอายุ 5 ปี
เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2567 เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในจังหวัดปทุมธานีจับกุม Pen Chan Sangkream, Hong An, Mean Chanthon, Yin Chanthou, Soeung Khunthea และ Vorn Chanratchana (ผู้หญิง 4 คนและผู้ชาย 2 คน) รวมถึงหลานชายอายุ 5 ปีของนักกิจกรรมคนหนึ่ง วันรุ่งขึ้น บุคคลเหล่านี้ถูกส่งกลับโดยบังคับ และถูกเจ้าหน้าที่กัมพูชาควบคุมตัวในเรือนจำ 3 แห่งแยกจากกัน ตามหมายจับที่ออกโดยศาลเทศบาลกรุงพนมเปญ ต่อมากัมพูชาตั้งข้อหากบฏต่อบุคคลเหล่านี้จากการโพสต์ข้อความบนสื่อสังคมออนไลน์ที่วิพากษ์วิจารณ์ข้อตกลงเขตสามเหลี่ยมการพัฒนากัมพูชา–ลาว–เวียดนาม แม้หลายคนจะเป็นผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ก็ตาม

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

ชายชาวอุยกูร์โอบกอดสมาชิกในครอบครัวหลังเดินทางถึงจีน ภายหลังถูกประเทศไทยส่งกลับโดยบังคับชาวอุยกูร์ 40 คน ถูกส่งกลับอย่างลับ ๆ ทั้งที่มีความเสี่ยงร้ายแรงหากถูกส่งกลับประเทศ. **แหล่งที่มา:** ABC News (27 กุมภาพันธ์ 2568)

คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) ปี 2567 ว่าด้วยหลักการไม่ผลักดันกลับและการกักตัวคนเข้าเมือง กรรมการต่อต้านการทรมาน (2567) รับทราบว่าประเทศไทยได้รับรองหลักการไม่ผลักดันกลับไว้ในกฎหมายอย่างเป็นทางการ แต่ก็ได้แสดงความกังวลอย่างจริงจังเกี่ยวกับการบังคับใช้หลักการดังกล่าว และแสดงความกังวลต่อการที่ประเทศไทยยังคงใช้มาตรการกักตัวคนเข้าเมืองและการเนรเทศ รวมถึงกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกประหัตประหาร

การที่รัฐต้นทางกล่าวหาผู้เห็นต่างทางการเมืองว่าเป็น “ผู้ก่อการร้าย” ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่คำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการส่งตัวกลับโดยบังคับ โดยเฉพาะในกรณีของ Y Quynh Bdap คณะกรรมการ CEDAW (2568) เรียกร้องให้มีกรอบการคุ้มครองผู้หญิงผู้ขอลี้ภัยและผู้ลี้ภัยที่คำนึงถึงมิติทางเพศสภาพ การประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคลที่คำนึงถึงการประหัตประหารบนฐานเพศสภาพ และมาตรการคุ้มครองเพื่อป้องกันไม่ให้มารดาและเด็กถูกกักตัวในสถานกักตัวคนเข้าเมือง

การกำหนดให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นภัยต่อ “ความมั่นคงของชาติ” และการแบ่งปันข้อมูลของรัฐต่างประเทศสามารถขยายการกดปราบไปยังสมาชิกครอบครัวในประเทศไทยได้ รัฐบาลต่างประเทศสามารถส่งต่อข้อมูลด้านความมั่นคงที่มีแรงจูงใจทางการเมืองเกี่ยวกับผู้เห็นต่างทางการเมืองให้แก่เจ้าหน้าที่ไทย ซึ่งอาจนำไปสู่การดำเนินการด้านตรวจคนเข้าเมืองไม่เพียงต่อผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงญาติของบุคคลดังกล่าวด้วย หากปราศจากการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนและความเสี่ยงจากการกดปราบข้ามชาติโดยหน่วยงานที่เป็นอิสระ การแบ่งปันข้อมูลด้านความมั่นคงข้ามพรมแดนอาจทำให้การควบคุมคนเข้าเมืองของไทยกลายเป็นส่วนขยายของการกดปราบโดยรัฐต้นทาง

27 กุมภาพันธ์ 2568: ชาวอุยกูร์ 40 คนถูกส่งกลับจีนโดยบังคับอย่างลับๆ ประเทศไทยส่งชาวอุยกูร์ 40 คนกลับไปยังจีนโดยบังคับ ทั้งที่มีหลักฐานบันทึกไว้ถึงความเสี่ยงต่อการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ การทรมาน และการควบคุมตัวโดยพลการ การส่งกลับดำเนินการอย่างลับๆ โดยขาดความโปร่งใสและกระบวนการที่เป็นธรรม ซึ่งทางการไทยเพิกเฉยต่อการเรียกร้องต่อสาธารณะของผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติให้ยุติการเนรเทศ ทำให้บุคคลทั้ง 40 คนถูกควบคุมตัวโดยพฤตินัยโดยปราศจากการติดต่อกับโลกภายนอกเป็นเวลากว่าหนึ่งทศวรรษ โดยมีรายงานว่าชาวอุยกูร์ 5 คนเสียชีวิตระหว่างถูกควบคุมตัว ในจำนวนนี้ 2 คนเป็นเด็ก

28 พฤศจิกายน 2568: Y Quynh Bdap ถูกส่งกลับเวียดนามโดยบังคับภายใต้การกล่าวหาว่าเป็น “ผู้ก่อการร้าย” Y Quynh Bdap นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมด้านเสรีภาพทางศาสนาชาวมงตาญาร์ด ซึ่งเป็นผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR และถูกจับกุมในเดือนมิถุนายน 2567 ภายหลังเวียดนามยื่นคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน เธอถูกส่งกลับโดยบังคับทั้งที่มีความเสี่ยงอย่างร้ายแรงต่อการประหัตประหาร ศาลเวียดนามได้พิพากษาลงโทษเธอลับหลังโดยให้จำคุก 10 ปีในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย กรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารัฐต้นทางสามารถนำข้อกล่าวหาว่าเป็น “ผู้ก่อการร้าย” มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการส่งกลับโดยบังคับ

17 กรกฎาคม 2569: Tan Yixiang ถูกเนรเทศไปยังจีนอย่างเงียบ ๆ Tan Yixiang นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวคาทอลิกและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ซึ่งทำงานเรียกร้องสิทธิของชาวทิเบตและชาวอุยกูร์ ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไทยควบคุมตัวในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 และถูกเนรเทศไปยังจีนอย่างเงียบๆ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2569 เพียงไม่กี่วันก่อนการเยือนจีนอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีอนุทิน ชาญวีรกูล ระหว่างวันที่ 16–20 กรกฎาคม 2569 ทางการไทยไม่ได้แจ้งให้ UNHCR ทนายความของเขา หรือเจ้าหน้าที่แคนาดาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ของเขาทราบล่วงหน้า และรัฐบาลยังไม่ได้ชี้แจงต่อสาธารณะว่าเขาถูกส่งตัวเมื่อใด ดำเนินการตามกระบวนการใด หรือปัจจุบันเขาอยู่ที่ใด

YL: บุตรสาวผู้ถูกปฏิเสธการเข้าประเทศไทย หลังจากบิดาซึ่งเป็นนักกิจกรรมถูกทางการจีนกำหนดให้เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2569 YL เด็กหญิงอายุ 14 ปี ซึ่งเป็นบุตรสาวของนักกิจกรรมชาวจีนที่ถูกทางการจีนกำหนดให้เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ถูกปฏิเสธการเข้าประเทศไทย แม้พยายามเดินทางเข้าประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับบิดาของเธอถูกส่งต่อให้แก่เจ้าหน้าที่ไทย และประวัติทางการเมือง/ด้านความมั่นคงของบิดาส่งผลกระทบต่อความสามารถของเธอในการเข้าประเทศไทย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองได้มอบหนังสือแจ้งการขับไล่ให้แก่เธอโดยไม่ได้ให้คำอธิบาย กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการแบ่งปันข้อมูลข้ามพรมแดนเกี่ยวกับผู้เห็นต่างทางการเมืองสามารถขยายการกดปราบข้ามชาติไปยังสมาชิกครอบครัวที่ไม่ได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดด้วยตนเองได้

ข้อท้าทายที่ 3: การกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัล (Digital TNR) ที่นำไปสู่การกดปราบข้ามชาติทางกายภาพ

การกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงอันตรายบนโลกออนไลน์ แต่สามารถทวีความรุนแรงไปสู่อันตรายทางกายภาพได้อย่างรวดเร็ว การสอดส่อง การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ (doxxing) การคุกคามที่มีการประสานงานกัน การข่มขู่ เนื้อหาที่ถูกบิดเบือน และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลตำแหน่งที่อยู่ สามารถใช้เพื่อระบุตัว ติดตาม ข่มขู่ และแยกผู้เห็นต่างทางการเมืองที่ลี้ภัยอยู่ในต่างประเทศออกจากเครือข่ายของตน ทำให้สถานที่และเครือข่ายของบุคคลเหล่านี้ถูกเปิดเผย และเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกจับกุม เนรเทศ ลักพาตัว และทำร้ายร่างกาย

ในประเทศไทย ความเสี่ยงเหล่านี้ทวีความรุนแรงขึ้นจากศักยภาพด้านการสอดส่องภายในประเทศที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง และความร่วมมือข้ามพรมแดนกับรัฐบาลต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม กลไกการคุ้มครองที่มีอยู่ยังไม่สามารถระบุและตอบสนองต่อภัยคุกคามดังกล่าวได้อย่างเพียงพอก่อนที่สถานการณ์จะทวีความรุนแรง ส่งผลให้ผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย นักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักข่าว และผู้เห็นต่างทางการเมืองต้องเผชิญทั้งการกดปราบข้ามชาติในรูปแบบดิจิทัลและทางกายภาพ

โครงสร้างพื้นฐานด้านการสอดส่องทางดิจิทัลของประเทศไทยเอื้อให้เกิดเส้นทางจากการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลไปสู่การกดปราบข้ามชาติทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐานด้านการสอดส่องทางดิจิทัลภายในประเทศของไทยสามารถเปลี่ยนการกดปราบทางดิจิทัลให้กลายเป็นความเสี่ยงด้านการคุ้มครองทางกายภาพสำหรับผู้เห็นต่างทางการเมืองที่ลี้ภัยอยู่ในต่างประเทศ การติดตามผ่านกล้องวงจรปิด เทคโนโลยีการดักรับข้อมูล การติดตามที่อยู่ IP และการตรวจสอบสื่อสังคมออนไลน์ สามารถเปิดเผยสถานที่ การเคลื่อนไหว และเครือข่ายของนักกิจกรรม ซึ่งเอื้อให้เกิดการระบุตัวบุคคลข้ามพรมแดน แรงกดดันระหว่างรัฐ และการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายต่อบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของรัฐบาลต่างประเทศ ดังนั้น การกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลจึงควรถูกมองไม่เพียงในฐานะการละเมิดสิทธิบนโลกออนไลน์เท่านั้น แต่ยังเป็นความเสี่ยงในระยะเริ่มต้น ซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อนและเอื้อให้เกิดการกดปราบข้ามชาติทางกายภาพได้

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

มีการบันทึกว่าการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลเป็นสัญญาณเตือนล่วงหน้าของการกดปราบข้ามชาติทางกายภาพ กล่าวคือ การสอดส่องทางออนไลน์ การคุกคามที่มีการประสานงานกัน การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ การข่มขู่ว่าจะสังหาร และเนื้อหาที่สร้างโดย AI ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อระบุตัว ติดตาม แยกออกจากเครือข่าย และทำให้ผู้กิจกรรมในประเทศไทยต้องเงียบเสียง อาจทวีความรุนแรงกลายเป็นความเสี่ยงด้านการคุ้มครองในโลกจริง ดังที่กรณีการหายตัวไปของ Khieo Lapchanh ในเดือนกันยายน 2569 (สำหรับมิติทางดิจิทัลของการกดปราบข้ามชาติรวมถึงการคุกคามทางไซเบอร์ข้ามพรมแดนและภัยคุกคามจาก deepfake ที่สร้างโดย AI โปรดดูเอกสารข้อมูลว่าด้วยสิทธิดิจิทัลประกอบ)

การกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเกิดขึ้นก่อนการหายตัวไปของ Khieo Lapchanh

Khieo Lapchanh นักกิจกรรมทางการเมืองชาวลาววัย 26 ปีที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ต้องเผชิญกับการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่องก่อนการหายตัวไปเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2569 เขาเผชิญกับการคุกคามทางออนไลน์ที่มีการประสานงานกัน ความพยายามเปิดเผยสถานที่อยู่ การข่มขู่ว่าจะสังหาร และเนื้อหาที่สร้างโดย AI ซึ่งแสดงภาพความรุนแรงต่อเขา ในเดือนมีนาคม 2569 มีรายงานว่าผู้แสดงความคิดเห็นทางออนไลน์เสนอเงิน 8,000 ดอลลาร์สหรัฐเพื่อให้มีผู้สังหาร Khieo และเสนอเงิน 2,000 ดอลลาร์สหรัฐเพื่อให้มีผู้สังหารบุคคลที่ออกมาปกป้องเขา ด้วยความหวาดกลัวต่อความปลอดภัย Khieo จึงยุติการทำกิจกรรมทางออนไลน์

Khieo สูญหายตั้งแต่ช่วงเช้ามืดของวันที่ 15 กันยายน 2569 สถานที่สุดท้ายที่ทราบว่าเขาอยู่คือร้านอาหารที่เขาทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร และเขามีกำหนดเข้ารับการสัมภาษณ์เพื่อลงทะเบียนกับ UNHCR เป็นครั้งแรกในวันรุ่งขึ้น โดยเขาได้เตรียมหลักฐานที่บันทึกถึงการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลและภัยคุกคามที่เขาเผชิญไว้แล้ว แม้จะยังไม่มีการยืนยันว่าการหายตัวไปของเขามีความเชื่อมโยงกับภัยคุกคามดังกล่าวหรือไม่ แต่ความพยายามในการเปิดเผยสถานที่อยู่ของเขาและการข่มขู่เอาชีวิต แสดงให้เห็นว่าเหตุใดการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลจึงต้องถูกมองว่าเป็นสัญญาณเตือนที่อาจบ่งชี้ถึงอันตรายทางกายภาพ และเหตุใดความเป็นไปได้ที่การกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลจะทวีความรุนแรงไปสู่การกดปราบข้ามชาติทางกายภาพจึงจำเป็นต้องได้รับการสอบสวนโดยเร่งด่วน

ข้อท้าทายที่ 4: การบังคับให้บุคคลสูญหาย การสังหาร และการโจมตีด้วยความรุนแรงต่อผู้ลี้ภัยทางการเมืองในไทย

ในประเทศไทย มีกรณีการบังคับให้บุคคลสูญหายและการเสียชีวิตอย่างมีเงื่อนงำของผู้เห็นต่างทางการเมืองชาวต่างชาติหลายกรณี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านความสามารถ หรือการขาดความเต็มใจของเจ้าหน้าที่ในการรับประกันการคุ้มครอง แม้กระทั่งต่อบุคคลที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการว่าเป็นผู้ลี้ภัยแล้วก็ตาม นอกจากนี้ การกดปราบข้ามชาติในไทยยังปรากฏในรูปแบบของการสังหารที่มุ่งเป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งก่อให้เกิดข้อกังวลอย่างร้ายแรงเกี่ยวกับศักยภาพหรือความเต็มใจของรัฐในการป้องกันการกระทำดังกล่าว

กรณีเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสอบสวนอย่างมีประสิทธิผล คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (2567) แสดงความกังวลเกี่ยวกับความล้มเหลวอย่างต่อเนื่องในการสอบสวนกรณีการบังคับให้บุคคลสูญหาย รวมถึงกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย จากรายงานของ World Report 2026 ของ Human Rights Watch ระบุว่า ไม่มีกรณีการบังคับให้บุคคลสูญหายที่ค้างอยู่ได้รับการคลี่คลายเลย และมีการกล่าวอ้างถึงการประสานงานข้ามพรมแดนกับประเทศต้นทางในหลายกรณี

Od Sayavong นักกิจกรรมประชาธิปไตยชาวลาวและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR หายตัวไปในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนสิงหาคม 2562 จนถึงปัจจุบันยังไม่ทราบชะตากรรมหรือที่อยู่ของเขา

แหล่งที่มา: Prachatai (กันยายน 2562)

สิงหาคม 2562: Od Sayavong นักกิจกรรมประชาธิปไตยชาวลาวและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR หายตัวไปในกรุงเทพฯ Od Sayavong นักกิจกรรมประชาธิปไตยชาวลาวและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR หายตัวไปในกรุงเทพฯ ในเดือนสิงหาคม 2562 และจนถึงปัจจุบันยังไม่มีการสอบสวนที่น่าเชื่อถือซึ่งสามารถระบุชะตากรรมหรือที่อยู่ของเขาได้

2562: Truong Duy Nhat นักข่าวชาวเวียดนามถูกลักพาตัวในกรุงเทพฯ และถูกพิพากษาจำคุก 10 ปี Truong Duy Nhat นักข่าวชาวเวียดนามถูกลักพาตัวในกรุงเทพฯ ในปี 2562 หลังจากถูกเจ้าหน้าที่ไทยควบคุมตัว ต่อมาเขาปรากฏตัวอีกครั้งในเวียดนาม ซึ่งเขาถูกดำเนินคดีและพิพากษาจำคุก 10 ปี ข้อมูลเกี่ยวกับการหายตัวไปของเขาชี้ว่า ในเบื้องต้นเขาถูกตำรวจไทยควบคุมตัว ก่อนถูกส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเวียดนาม

เมษายน 2566: Duong Van Thai นักข่าวชาวเวียดนามและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ถูกลักพาตัวในพื้นที่ใกล้กรุงเทพฯ Duong Van Thai นักข่าวอิสระและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ถูกลักพาตัวใกล้กรุงเทพฯ ในเดือนเมษายน 2566 หลักฐานที่รวบรวมจากภาพกล้องวงจรปิด คำให้การ และร่องรอยทางดิจิทัล บ่งชี้ถึงการมีส่วนเกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่เวียดนามที่ปฏิบัติการข้ามพรมแดน ต่อมาเขาปรากฏตัวอีกครั้งในเวียดนาม ซึ่งถูกควบคุมตัว พิจารณาคดีแบบปิด และพิพากษาจำคุก 12 ปี

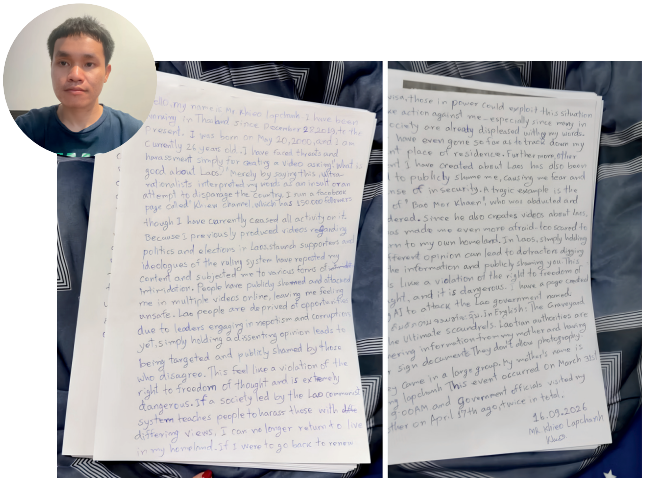
พฤษภาคม 2566: Bounsuan Kitiyano นักกิจกรรมชาวลาวและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ถูกพบเป็นศพในจังหวัดอุบลราชธานี Bounsuan Kitiyano นักกิจกรรมชาวลาวที่มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการประชาธิปไตย และเป็นผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ซึ่งอยู่ระหว่างรอการตั้งถิ่นฐานใหม่ ถูกพบเป็นศพในจังหวัดอุบลราชธานีในเดือนพฤษภาคม 2566 ภายใต้ความคลุมเครือ

7 มกราคม 2568: Lim Kim Ya อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านของกัมพูชา ถูกยิงเสียชีวิตในกรุงเทพฯ Lim Kim Ya อดีตสมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้านของกัมพูชา ถูกยิงเสียชีวิตในกรุงเทพฯ ไม่นานหลังจากเดินทางมาจากกัมพูชา การสอบสวนบ่งชี้ถึงการประสานงานข้ามพรมแดน โดยผู้ต้องสงสัยมีความเชื่อมโยงกับบุคคลหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับพรรครัฐบาลกัมพูชา ผู้ก่อเหตุชาวไทยถูกส่งตัวจากกัมพูชากลับมายังประเทศไทยเพื่อดำเนินคดี แต่ทางการไทยยังคงติดตามผู้ต้องสงสัยชาวกัมพูชาอีก 2 คน โดยหนึ่งในนั้นมีความสัมพันธ์กับฮุน เซน อดีตนายกรัฐมนตรีกัมพูชา

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย

สำนักงานอัยการสูงสุดต้องใช้อำนาจสอบสวนของตนในกรณีที่อาจเข้าข่ายการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยไม่กำหนดให้ครอบครัวต้องพิสูจน์ก่อนว่าเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ให้อำนาจพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นในการสอบสวน กำหนดให้มีการกำกับดูแลการสอบสวนโดยพนักงานอัยการ และกำหนดให้ดำเนินการในฐานะ “คดีพิเศษ” เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน ในกรณีที่ไม่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดมีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวน ให้เป็นอำนาจของอัยการสูงสุดในการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยอำนาจดังกล่าวต้องเอื้อให้สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงตรวจสอบความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ไทยหรือเจ้าหน้าที่ต่างประเทศจะมีส่วนเกี่ยวข้อง มิใช่การปล่อยให้ครอบครัวและภาคประชาสังคมต้องรับผิดชอบในการพิสูจน์ว่าใครเป็นผู้กระทำให้บุคคลสูญหายก่อนที่จะเริ่มการสอบสวน ทั้งนี้ มาตรา 10 และมาตรา 43 กำหนดให้มีการสอบสวนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทราบชะตากรรมของบุคคลที่ถูกบังคับให้สูญหายและระบุตัวผู้รับผิดชอบ รวมถึงในกรณีที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ด้วย

เขียวสูญหายหนึ่งวันก่อนมีกำหนดเข้ารับการสัมภาษณ์กับ UNHCR ครั้งแรก โดยทิ้งคำให้การของเขาไว้ในห้องพัก คำให้การที่เขียนด้วยลายมือ ซึ่งจัดเตรียมโดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิมานุษยะ บันทึกภัยคุกคามและการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลที่เขาเผชิญ รวมถึงเหตุผลที่เขาหวาดกลัวการเดินทางกลับประเทศลาว

แหล่งที่มา: มูลนิธิมานุษยะ Manushya Foundation (กันยายน 2569)

กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต

15 กันยายน 2569: กรณีการสูญหายของ Khieo Lapchanh สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการคุ้มครองและอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรม

Khieo Lapchanh (เขียว) เป็นนักกิจกรรมทางการเมืองชาวลาว อายุ 26 ปี สูญหายไปตั้งแต่ช่วงเช้ามืดของวันที่ 15 กันยายน 2569 ในจังหวัดสมุทรสาคร ก่อนการสูญหาย เขาเผชิญกับการคุกคามทางออนไลน์อย่างเป็นระบบ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม (doxxing) การข่มขู่ว่าจะเอาชีวิต เนื้อหาที่สร้างขึ้นด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งแสดงภาพความรุนแรงที่กระทำต่อเขา ตลอดจนการเสนอเงินรางวัลจำนวน 8,000 ดอลลาร์สหรัฐทางออนไลน์ โดยมีรายงานว่าเป็นการเสนอเงินเพื่อจ้างให้สังหารเขา เจ้าหน้าที่รัฐบาลลาวได้เดินทางไปยังบ้านของมารดาเขาในประเทศลาวเมื่อวันที่ 31 มีนาคมและ 17 เมษายน 2569 เนื่องจากเกรงว่าจะไม่ปลอดภัย เขาจึงยุติกิจกรรมเคลื่อนไหวทางออนไลน์ โดยเขาถูกพบเห็นครั้งสุดท้ายขณะออกจากที่ทำงานเมื่อเวลาประมาณ 02.00 น. ของวันที่ 15 กันยายน และไม่ได้กลับไปยังที่พักของตน ทั้ง ๆ ที่การนัดสัมภาษณ์เพื่อลงทะเบียนกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ครั้งแรกของเขามีกำหนดในวันถัดมาคือวันที่ 16 กันยายน โดยเขาได้เตรียมคำให้การและพยานหลักฐานที่บันทึกการปราบปรามข้ามพรมแดนในรูปแบบดิจิทัล (digital transnational repression: digital TNR) ที่เขาเผชิญไว้แล้ว

มูลนิธิมานุษยะได้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อวันที่ 18 กันยายน และยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2569 เมื่อมูลนิธิฯ ติดต่อสำนักงานอัยการสูงสุด ในเบื้องต้น สำนักงานอัยการสูงสุดปฏิเสธที่จะดำเนินการสอบสวนตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 โดยยืนยันว่ามูลนิธิฯ ต้องนำหลักฐานมาแสดงก่อนว่าเจ้าหน้าที่ไทยมีส่วนเกี่ยวข้อง การปฏิเสธดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไป แม้มูลนิธิฯ จะชี้แจงแล้วว่าการสูญหายครั้งนี้เข้าข่ายกรณีพิเศษที่ต้องสอบสวนตามมาตรา 31 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว และการตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่นั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานผู้มีอำนาจในการสอบสวน การปฏิเสธเช่นนี้ทำให้ผู้ที่เรียกร้องให้มีการสอบสวนต้องแบกรับภาระในการพิสูจน์ว่าเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องเสียเอง ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรม ในช่วงเวลาที่จำเป็นต้องดำเนินการเร่งด่วนเพื่อค้นหาตัวเขียวและเก็บรักษาพยานหลักฐาน

โดยเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2569 มูลนิธิฯ ได้ยื่น คำร้องขอให้ดำเนินการเร่งด่วนตามข้อ 30 ของอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหาย ภายในสามวัน คือวันที่ 8 ตุลาคม คณะกรรมการว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหายแห่งสหประชาชาติ (Committee on Enforced Disappearances: CED) ได้รับลงทะเบียนคำร้องดังกล่าวเป็นมาตรการเร่งด่วนหมายเลข 2394/2026 โดยร้องขอให้ดำเนินมาตรการทันทีเพื่อค้นหาตัวเขียว สอบสวนกรณีการสูญหาย และเก็บรักษาพยานหลักฐานสำคัญ พร้อมกำหนดให้ประเทศไทยส่งคำตอบภายในวันที่ 22 ตุลาคม 2569

หลังจากการแทรกแซงของคณะกรรมการฯ ดังกล่าว สำนักงานอัยการสูงสุดจึงยอมรับว่าตนมีอำนาจสอบสวนตามมาตรา 31 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานอัยการสูงสุดชี้แจงว่า ตนถือว่าความผิดที่ถูกกล่าวหานั้นเป็นอาชญากรรมต่อรัฐไทย และจะดำเนินการในฐานะกรณีพิเศษ ซึ่งทำให้สามารถเริ่มการสอบสวนได้โดยไม่จำเป็นต้องมีคำร้องอย่างเป็นทางการจากญาติของเขียว กรณีนี้จึงอาจเป็นบรรทัดฐานสำคัญสำหรับการสอบสวนกรณีต้องสงสัยว่ามีการกดปราบข้ามชาติต่อบุคคลสัญชาติต่างประเทศ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตาม การปฏิเสธในเบื้องต้นและความจำเป็นที่ต้องอาศัยการแทรกแซงจากสหประชาชาติ สะท้อนให้เห็นถึงอุปสรรคที่ยังคงมีอยู่ต่อการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างทันท่วงที การยอมรับว่ามีอำนาจสอบสวนจะต้องนำไปสู่การค้นหาตัวอย่างมีประสิทธิผล การสอบสวนที่เป็นอิสระ และการนำผู้รับผิดชอบมาสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ยังต้องมีการตรวจสอบให้ได้ข้อยุติว่าใครต้องรับผิดชอบต่อการสูญหายของเขียว รวมถึงความเป็นไปได้ที่รัฐต่างประเทศจะมีส่วนเกี่ยวข้อง และความเชื่อมโยงกับการข่มขู่ทางดิจิทัลที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต

ข้อท้าทายที่ 5: การสอดส่อง การคุกคาม การจับกุม การกักตัว และการทำให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้เห็นต่างทางการเมืองที่มีความเสี่ยงในประเทศไทยเป็นความผิดทางอาญา

การกดปราบข้ามชาติในประเทศไทยยังปรากฏในรูปแบบของการสอดส่อง การข่มขู่ และการบีบบังคับอย่างเป็นระบบโดยเจ้าหน้าที่ต่างประเทศที่ปฏิบัติการในไทย โดยมักมีเจ้าหน้าที่ไทยอยู่ด้วยหรือยินยอมให้ดำเนินการ การจับกุมและการกักตัวถูกนำมาใช้อย่างเป็นระบบในฐานะเครื่องมือของการกดปราบข้ามชาติโดยเปลี่ยนการบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองและกรอบกฎหมายต่าง ๆ ให้กลายเป็นกลไกในการควบคุมนักกิจกรรมและผู้ลี้ภัยที่ลี้ภัยอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะเมื่อสถานะทางกฎหมายของบุคคลถูกริดรอนจากการดำเนินการของประเทศต้นทาง เช่น การยกเลิกหนังสือเดินทาง หรือคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่มีแรงจูงใจทางการเมือง

การกล่าวหาว่าผู้เห็นต่างและผู้ลี้ภัยเป็นภัยต่อ “ความมั่นคงของชาติ” ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมืออย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การกักตัวภายใต้มาตรการทางปกครองเป็นเวลานาน การปฏิเสธไม่ให้เข้าสู่กลไกการคัดกรองระดับชาติ การปฏิเสธการประกันตัว และการเพิกถอนสถานะทางกฎหมาย มาตรการทางปกครองสร้างความไม่มั่นคงทางกฎหมาย โดยเจ้าหน้าที่ได้เพิกถอนใบอนุญาตทำงานและการอนุญาตให้อยู่ในประเทศโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ โดยไม่มีหลักประกันหรือกระบวนการที่เป็นธรรมอย่างเพียงพอ ดังที่พบในกรณีของ Phyo Paing และ Naing Naing Soe แรงงานข้ามชาติและนักกิจกรรมชาวพม่าสองคน ซึ่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตทำงาน และยังคงถูกกักตัวอยู่ที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู กรุงเทพมหานคร หลังจากถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าสู่กลไกการคัดกรองระดับชาติ และคำขอประกันตัวถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลด้าน “ความมั่นคงของชาติ” การดำเนินการดังกล่าวเปลี่ยนการตัดสินใจทางปกครองให้กลายเป็นเครื่องมือของการกดปราบข้ามชาติโดยทำให้บุคคลสูญเสียสถานะทางกฎหมายและเปิดให้บุคคลเหล่านั้นต้องเผชิญกับการกักตัวคนเข้าเมือง

การที่รัฐต้นทางกล่าวหาผู้ลี้ภัยว่าเป็น “ผู้ก่อการร้าย” ประกอบกับการใช้หมายแดงของอินเตอร์โพล (Interpol Red Notices) และคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบทวิภาคีในทางมิชอบ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมืออย่างเป็นระบบเพื่อจับกุมและกักตัวก่อนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยกระทำเป็นเวลานานในประเทศไทย Human rights organisations have documented that Vietnamese authorities in particular have relied on in absentia convictions from "mobile court" mass trials, and on Interpol's Red Notice system, to pursue Montagnard, ethnic, religious and pro-democracy activists in exile. This transforms Thai immigration and criminal-procedure frameworks into instruments of transnational repression, as illustrated by the pre-extradition detention of Montagnard human rights defender Y Quynh Bdap between June 2024 and November 2025 (see Challenge 2 for his forced return on 28 November 2025).

กรณีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง: การปฏิบัติการข้ามพรมแดนโดยเจ้าหน้าที่เวียดนามและกัมพูชา เจ้าหน้าที่เวียดนามได้ดำเนินการโดยตรงในดินแดนไทย รวมถึงการเดินทางไปยังชุมชนผู้ลี้ภัยชาวมงตาญาร์ด ซึ่งถูกกดดันให้เดินทางกลับเวียดนาม ถูกข่มขู่ว่าจะถูกจับกุม และถูกบันทึกภาพวิดีโอ โดยมีรายงานว่าเจ้าหน้าที่ไทยอยู่ในพื้นที่หรือยินยอมให้ดำเนินการดังกล่าว ส่วนเจ้าหน้าที่กัมพูชาก็ได้ติดตามบุคคลฝ่ายต่อต้านรัฐบาลในประเทศไทยอย่างแข็งขัน รวมถึง กรณีของ Chhin Chou ซึ่งหลบหนีออกจากประเทศหลังเผชิญการข่มขู่ การสอดส่อง และข้อกล่าวหาว่าด้วยกบฏ โดยความร่วมมือระหว่างกัมพูชาและไทยในการติดตามตัวและอาจส่งตัวเธอออกนอกประเทศก่อให้เกิดข้อกังวลอย่างร้ายแรง

ธันวาคม 2566 และกุมภาพันธ์ 2567: การจับกุมผู้ลี้ภัยเกิดขึ้นในช่วงใกล้กับการเยือนประเทศไทยโดยนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ในเดือนธันวาคม 2566 ผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชา 10 คนถูกควบคุมตัวขณะเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการในกรุงเทพฯ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 นักกิจกรรมชาวกัมพูชา 3 คน ได้แก่ Kung Raiya, Phorn Phana และ Lem Sokha ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ลี้ภัยที่ลงทะเบียนกับ UNHCR ถูกจับกุมพร้อมสมาชิกครอบครัว ก่อนการเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ฮุน มาเนต

เมษายน 2568 ถึงปัจจุบัน: Phyo Paing และ Naing Naing Soe ถูกกักตัวภายใต้ข้อกล่าวหาเรื่อง “ความมั่นคงของชาติ” แรงงานข้ามชาติและนักกิจกรรมชาวพม่า Phyo Paing และ Naing Naing Soe ถูกเจ้าหน้าที่ไทยจับกุมในเดือนเมษายน 2568 และยังคงถูกกักตัวอยู่ที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู กรุงเทพมหานคร ทั้งสองถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าสู่กลไกการคัดกรองระดับชาติ และคำขอประกันตัวถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลด้าน “ความมั่นคงของชาติ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการกล่าวอ้างเรื่องความมั่นคงของชาติถูกใช้เพื่อยืดระยะเวลาการกักตัวภายใต้มาตรการทางปกครองของนักกิจกรรมแรงงานข้ามชาติและขัดขวางการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครอง

Y Quỳnh Bdap นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวมงตาญาร์ด เป็นผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ตั้งแต่ปี 2561
ทางการไทยส่งตัวเขาไปยังเวียดนามเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2568 และจนถึงปัจจุบันยังไม่ทราบชะตากรรมและสถานที่อยู่ของเขา

แหล่งที่มา: Radio Free Asia (RFA) (8 กรกฎาคม 2567)

11 มิถุนายน 2567 ถึง 28 พฤศจิกายน 2568: Y Quynh Bdap ถูกกักตัวในกรุงเทพฯ บนฐานคำพิพากษาในความผิดฐาน “ก่อการร้าย” และคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนของเวียดนาม
Y Quynh Bdap นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวมงตาญาร์ดและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ผู้ร่วมก่อตั้ง Montagnards Stand for Justice เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไทยจับกุมในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2567 ภายหลังเวียดนามยื่นคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน ทางการเวียดนามได้พิพากษาเขาลับหลังในเดือนมกราคม 2567 ระหว่างการพิจารณาคดีหมู่แบบ “ศาลเคลื่อนที่” ที่ดำเนินไปอย่างรวบรัดเป็นเวลา 5 วันต่อจำเลยเกือบ 100 คน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุโจมตีสถานีตำรวจในจังหวัดดั๊กลักเมื่อเดือนมิถุนายน 2566 และพิพากษาจำคุกเขา 10 ปีในข้อหาก่อการร้าย ซึ่งองค์กรสิทธิมนุษยชนได้บันทึกว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นข้อกล่าวหาที่ถูกสร้างขึ้น

เขาถูกควบคุมตัวที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเป็นเวลานานกว่า 17 เดือนระหว่างการดำเนินกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2567 ศาลอาญากรุงเทพฯ อนุญาตให้ส่งตัวเขาเป็นผู้ร้ายข้ามแดน และเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2568 ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืนตามคำสั่งดังกล่าว โดยไม่พิจารณาถึงเอกสารจำนวนมากที่แสดงถึงความเสี่ยงต่อการทรมานและการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และกลับพิจารณาคำรับรองทางการทูตจากกระทรวงความมั่นคงสาธารณะของเวียดนามแทน เขาถูกส่งตัวเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2568 โดยฝ่ายทนายความได้รับแจ้งล่วงหน้าเพียง 24 ชั่วโมง กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าการกำหนดให้บุคคลเป็น “ผู้ก่อการร้าย” โดยรัฐต้นทาง ประกอบกับคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบทวิภาคี และที่มากไปกว่านั้นคือการใช้หมายแดงของอินเตอร์โพลในทางมิชอบต่อผู้เห็นต่างที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ ถูกนำมาใช้เพื่อเปลี่ยนกลไกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการตรวจคนเข้าเมืองของไทยให้กลายเป็นเครื่องมือของการกดปราบข้ามชาติ

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย

มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองกำหนดให้การให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางกฎหมายเป็นความผิดทางอาญาโดยไม่มีข้อยกเว้นด้านมนุษยธรรม

ในทางปฏิบัติ มาตราดังกล่าวถูกใช้เพื่อข่มขู่ทนายความ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และภาคประชาสังคมที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยและนักกิจกรรมที่มีความเสี่ยง คณะกรรมการ CEDAW (2568) เรียกร้องอย่างชัดเจนให้ประเทศไทยแก้ไขมาตรา 64 เพื่อให้มั่นใจว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงจะไม่ถูกลงโทษจากการให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสาร

“อย่าส่ง Zhou Junyi กลับประเทศ”

ผู้ประท้วงหน้าสถานกงสุลใหญ่ไทย ณ นครลอสแอนเจลิส เรียกร้องให้ประเทศไทยคุ้มครอง Zhou Junyi ผู้เห็นต่างทางการเมืองชาวจีน ซึ่งถูกจับกุมในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนมิถุนายน 2568 และอาจเผชิญความเสี่ยงหากถูกส่งกลับจีน

แหล่งที่มา: Larchmont Chronicle (17 มิถุนายน 2568)

กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต

มิถุนายน 2568 ถึงสิงหาคม 2569: ผู้ลี้ภัยชาวจีนถูกกักตัวที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู

ระหว่างเดือนมิถุนายน 2568 ถึงสิงหาคม 2569 มีผู้ลี้ภัยชาวจีนอย่างน้อย 4 คนถูกกักตัวที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู กรุงเทพมหานคร ได้แก่ Zhou Junyi อายุ 54 ปี สมาชิกพรรคประชาธิปไตยจีน (China Democracy Party) ซึ่งถูกห้ามดำเนินกิจกรรม และถูกตำรวจกรุงเทพฯ จับกุมในเดือนมิถุนายน 2568 หลังจัดกิจกรรมรำลึกเหตุการณ์สังหารหมู่ที่จัตุรัสเทียนอันเหมินปี 2532; Bai Zhaodong อายุ 56 ปี อดีตนักข่าวสืบสวนของ Caijing ซึ่งถูกควบคุมตัวตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม 2569 แม้จะพ้นโทษจำคุก 2 เดือนจากความผิดเกี่ยวกับคนเข้าเมืองในเดือนมีนาคม 2569 แล้ว นอกจากนี้ เขาถูกขัดขวางจากทางการไทยไม่ให้ตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามถึง 2 ครั้ง; Zhang Xinyan อายุ 56 ปี ผู้ปฏิบัติธรรมฝ่าหลุนกง ซึ่งถูกจับกุมในเดือนพฤษภาคม 2569 ถูกขัดขวางไม่ให้เดินทางไปแคนาดาเพื่อการตั้งถิ่นฐานใหม่เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2569 และในที่สุดเขาก็ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปแคนาดาเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2569 หลังเกิดแรงกดดันจากนานาชาติอย่างต่อเนื่อง; และ Tan Yixiang อายุ 49 ปี ซึ่งถูกควบคุมตัวตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2567 และถูกเนรเทศไปที่จีนอย่างเงียบๆ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2569 โดยไม่มีการแจ้งให้ UNHCR ทนายความของเขา หรือเจ้าหน้าที่แคนาดาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ทราบ (ดูความท้าทายที่ 2)

เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2569 ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติออกแถลงการณ์เรียกร้องต่อสาธารณะให้ประเทศไทยไม่ส่ง Bai Zhaodong กลับไปยังจีน แรงกดดันเพิ่มขึ้นก่อนการเยือนจีนของนายกรัฐมนตรีอนุทินระหว่างวันที่ 16–20 กรกฎาคม 2569 เจ้าหน้าที่สถานทูตจีนเดินทางไปพบ Zhou Junyi ที่สวนพลูหลายครั้ง และกดดันให้เขาลงนามในเอกสาร “สมัครใจเดินทางกลับ”

มกราคม 2569: Pen Mom นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงชาวกัมพูชาและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ถูกจับกุม

Pen Mom นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงชาวกัมพูชาและผู้ลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ถูกจับกุมและควบคุมตัว ทำให้เธอเผชิญความเสี่ยงโดยทันทีต่อการถูกเนรเทศและการถูกประหัตประหารซ้ำ

มีนาคม 2569: Le Chi Thanh นักกิจกรรมผู้ต่อต้านการทุจริตชาวเวียดนาม ถูกจับกุมและกักตัวที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู

Le Chi Thanh ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไทยจับกุม หลังจากทางการเวียดนามยกเลิกหนังสือเดินทางของเขา ส่งผลให้เขากลายเป็นบุคคลที่ไม่มีเอกสารและต้องเผชิญความเสี่ยงต่อการถูกเนรเทศ เขาถูกกักตัวตั้งแต่เดือนมีนาคม 2569 ที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู กรุงเทพมหานคร โดย Human Rights Watch ออกแถลงการณ์ร่วมเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2569 เกี่ยวกับการกดปราบข้ามพรมแดนของเวียดนามในประเทศไทย

7 สิงหาคม 2569: การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของ มินอ่องหลาย

การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของมินอ่องหลาย ผู้นำรัฐบาลทหารเมียนมา เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2569 ก่อให้เกิดข้อกังวลอย่างร้ายแรงเกี่ยวกับบทบาทของประเทศไทยในฐานะศูนย์กลางของการกดปราบข้ามชาติในภูมิภาค และความเต็มใจของประเทศไทยในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การรวมศูนย์อำนาจของรัฐบาลอำนาจนิยมในภูมิภาค โดยมีผลโดยตรงต่อความปลอดภัยของชาวเมียนมากว่า 4 ล้านคนในประเทศไทย รวมถึงนักกิจกรรมและผู้ลี้ภัยชาวพม่าที่หลบหนีการรัฐประหารในปี 2564

กันยายน 2569: กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อ Bai Zhaodong ทวีความรุนแรงขึ้น แม้มีช่องทางการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามที่ได้รับอนุมัติแล้ว

เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2569 ศาลอาญาได้ออกหมายจับ Bai Zhaodong ในข้อหากรรโชกทรัพย์ ส่งผลให้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเริ่มต้นขึ้น ในการพิจารณาคดีเมื่อวันที่ 18 กันยายน ทนายความของเขาได้คัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการกักตัวอย่างต่อเนื่อง โดยให้เหตุผลว่าการกักตัวระหว่างรอการเดินทางออกนอกประเทศไม่มีเหตุผลรองรับอีกต่อไป เนื่องจากประเทศที่สามได้อนุมัติการตั้งถิ่นฐานใหม่ของเขาแล้ว โดยศาลอาญากรุงเทพใต้กำหนดจะมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการคัดค้านการกักตัวในวันที่ 9 ตุลาคม 2569 ทนายความของ Bai ยังรายงานด้วยว่า เจ้าหน้าที่จีนได้เดินทางไปพบครอบครัวของเขาเมื่อไม่นานมานี้ และขอให้บุตรของเขาโน้มน้าวให้เขาเดินทางกลับจีนโดยสมัครใจ

มิถุนายน 2567: มูลนิธิมานุษยะและ Emilie Palamy Pradichit ถูกข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีตามกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไทยข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีกับมูลนิธิมานุษยะและ Emilie Palamy Pradichit ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการบริหารของมูลนิธิ ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ภายหลังการให้บริการด้านการคุ้มครองแก่นักกิจกรรมชาวเวียดนามที่เป็นผู้ลี้ภัย กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามาตรา 64 ถูกนำมาใช้กับทนายความและนักปกป้องสิทธิที่ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและมนุษยธรรมอย่างไร

สภาพความเป็นจริงในพื้นที่

ความท้าทาย | **กรณี ข้อเท็จจริง และข้อสังเกต**

ข้อท้าทายที่ 6: การติดตามและดำเนินการข้ามพรมแดนต่อกิจกรรมชาวไทยที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ และมิติทางเพศสภาพของการกดปราบข้ามชาติ

ประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงศูนย์กลางในดินแดนที่ผู้ลี้ภัยต่างชาติถูกตกเป็นเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นรัฐต้นทางที่ประชาชนของตนถูกติดตามและดำเนินการในต่างประเทศด้วย กฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะมาตรา 112 (ความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) มาตรา 116 (ความผิดฐานยุยงปลุกปั่น) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีบทบัญญัติที่กำหนดไว้อย่างกว้างและคลุมเครือ ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินคดีต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและบีบบังคับให้บุคคลเหล่านี้ต้องหลบหนีออกนอกประเทศ ขณะเดียวกันพวกเขายังคงมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเป้าหมายของการกดปราบข้ามชาติต่อไป (สำหรับการใช้กฎหมายเหล่านี้เป็นเครื่องมือภายในประเทศเพื่อลงโทษการแสดงออกทางออนไลน์ โปรดดูเอกสารข้อมูลว่าด้วยสิทธิดิจิทัลในประเทศไทยประกอบ)

การกดปราบนักกิจกรรมชาวไทยในต่างประเทศทวีความรุนแรงขึ้นจากการขาดความรับผิดชอบตรวจสอบได้ โดยเจ้าหน้าที่ไทยล้มเหลวอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการสอบสวนที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับการลักพาตัวข้ามพรมแดนและการบังคับให้บุคคลสูญหาย ขณะที่การกำกับดูแลโดยศาลยังอ่อนแอหรือไม่มีประสิทธิผล รายงาน World Report 2026 ของ Human Rights Watch ระบุว่าไม่มีกรณีใดในคดีการบังคับให้บุคคลสูญหายที่ยังค้างอยู่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้เห็นต่างทางการเมืองชาวไทย 9 คนที่ลี้ภัยและถูกลักพาตัวในประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการคลี่คลาย

การกดปราบข้ามชาติมีผลกระทบเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพและมีลักษณะตัดขวาง การตกเป็นเป้าหมายทางออนไลน์และความรุนแรงทางเพศทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของการกดปราบข้ามชาติที่มีมิติทางเพศสภาพ และส่งผลกระทบต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงอย่างไม่ได้สัดส่วน ผ่านการคุกคาม การข่มขู่ การทำลายชื่อเสียงทางดิจิทัล การสอดส่อง การข่มขู่ทางเพศ และการทำร้ายร่างกาย มาตรการเหล่านี้ไม่ได้มุ่งลงโทษผู้หญิงแต่ละคนเท่านั้น แต่ยังมุ่งทำลายความน่าเชื่อถือ และทำให้พวกเธอแยกออกจากเครือข่ายสนับสนุน ขัดขวางการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะ และสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวที่ทำให้พื้นที่พลเมืองข้ามพรมแดนแคบลง

คณะกรรมการ CEDAW (2568) และคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) (2567) ว่าด้วยการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง (WHRDs)
คณะกรรมการ CEDAW (2568) เรียกร้องให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวยสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง การคุ้มครองจากการโจมตีทั้งทางดิจิทัลและทางกายภาพ และการสอบสวนและการเยียวยาที่ตอบสนองต่อมิติทางเพศสภาพ คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (2567) เน้นย้ำรูปแบบการคุกคาม การสอดส่อง และการสังหารนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการขาดการเยียวยาที่มีประสิทธิผลสำหรับผู้เสียหาย และเรียกร้องให้มีการสอบสวนอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิผล และเป็นกลางโดยกลไกที่เป็นอิสระ

วันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์: ถูกลักพาตัวในกรุงพนมเปญเมื่อเดือนมิถุนายน 2563 และยังคงสูญหาย
วันเฉลิม เป็นนักกิจกรรมประชาธิปไตยชาวไทย ซึ่งลี้ภัยอยู่ในกัมพูชาหลังเผชิญข้อหาตามมาตรา 112 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางออนไลน์ ถูกลักพาตัวในกรุงพนมเปญเมื่อเดือนมิถุนายน 2563 การหายสาบสูญโดยถูกบังคับของเขายังคงไม่ได้รับการคลี่คลาย และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในลักษณะสร้างความหวาดกลัวต่อกิจกรรมของนักกิจกรรมชาวไทยในต่างประเทศ

ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ : ถูกโจมตีด้วยสารเคมีในเมืองเกียวโต ปี 2562
ปวินเป็นนักวิชาการที่ลี้ภัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น มีรายงานว่าในปี 2562 เขาตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีด้วยสารเคมีที่บ้านพักในเมืองเกียวโต ท่ามกลางการคุกคามอย่างต่อเนื่องที่เชื่อมโยงกับการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ต่อมาเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นได้ดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุ ซึ่งถูกพิพากษาลงโทษจำคุก

ผู้เห็นต่างทางการเมืองชาวไทยที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ 9 คนถูกลักพาตัวในประเทศเพื่อนบ้าน
บุคคลเหล่านี้รวมถึง (หายตัวไปในลาวหลังจากวิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นเวลาหลายปี); สุรชัย ด่านวัฒนานุสรณ์;อิทธิพล สุขแป้น และ วุฒิพงศ์ กชธรรมคุณ (หายตัวไประหว่างลี้ภัย); ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ สยาม ธีรวุฒิ และกฤษณะ ทัพไทย (มีรายงานว่าถูกส่งตัวกลับประเทศไทยและไม่มีผู้พบเห็นอีกนับแต่นั้น); และ ชัชชาญ บุปผาวัลย์ กับไกรเดช ลือเลิศ (นักกิจกรรมชาวไทยที่หลบหนีไปยังประเทศเพื่อนบ้านและหายตัวไป)

การโจมตีต่อผู้เห็นต่างทางการเมืองชาวลาวในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงภายหลังการตั้งถิ่นฐานใหม่

อานุชา หลวงสุโพม (แจ็ค) ซึ่งหลบซ่อนตัวอยู่ในประเทศไทยภายหลังการพยายามลอบสังหารในประเทศลาวเมื่อเดือนเมษายน 2566 เผชิญกับภัยคุกคามอย่างต่อเนื่องก่อนการตั้งถิ่นฐานใหม่ในปี 2568

โจเซฟ อัครวงษ์ ซึ่งหลบหนีมายังประเทศไทยหลังเปิดโปงการทุจริต ยังคงเผชิญกับภัยคุกคามข้ามพรมแดนแม้ภายหลังได้รับการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศฝรั่งเศส รวมถึงความพยายามลอบสังหารในเดือนมิถุนายน 2568

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับข้อท้าทายที่ 1: การรับรองการกดปราบข้ามชาติในทางกฎหมาย การระงับการใช้ระเบียบการเนรเทศแบบเร่งรัด การปฏิรูปกฎหมายคนเข้าเมือง และกรอบระบบลี้ภัย

1.1 ระงับการบังคับใช้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเนรเทศ พ.ศ. 2569 (ลงนามเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2569 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2569) โดยทันที จัดให้มีการประเมินความเสี่ยงด้านการคุ้มครองเป็นรายบุคคลก่อนการเนรเทศทุกกรณี กำหนดให้มีหลักประกันในการเข้าถึงทนายความ และ UNHCR รับรองสิทธิในการอุทธรณ์อย่างมีประสิทธิผลโดยมีผลเป็นการระงับการเนรเทศโดยอัตโนมัติ ยกเว้นผู้ลี้ภัยทางการเมือง ผู้ขอลี้ภัย และบุคคลอื่นที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศจากกระบวนการส่งออกนอกประเทศแบบเร่งรัดโดยชัดแจ้ง รับรองการกำกับดูแลที่เป็นอิสระและโปร่งใสอย่างเต็มที่ต่อการเนรเทศทุกกรณี และทำให้หลักประกันทั้งหมดสอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 (2023) ข้อ 2(3), 6, 7 และ 13 แห่ง ICCPR ข้อ 3 แห่ง CAT และข้อ 16 แห่ง ICPPED ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติได้เรียกร้องเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2569

สำหรับข้อมูล หลักฐาน และสถิติเพิ่มเติม โปรดดูรายการอ้างอิง และ/หรือติดต่อ:
เอมิลี ปาลามี ประดิชิต (Emilie Palamy Pradichit) มูลนิธิมนุษยะ (Manushya Foundation) อีเมล: emilie@manushyafoundation.org

1.2	จัดทำกรอบกฎหมายและนโยบายที่รับรองอย่างชัดแจ้งให้ การกดปราบข้ามชาติ (Transnational Repression: TNR) เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ พร้อมกำหนดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ จัดให้มีกลไกเตือนภัยล่วงหน้าและกลไกคุ้มครองด้วยการประสานงานกัน มาตรการป้องกัน การสอบสวนโดยอิสระ การดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดและผู้ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก และการเยียวยาที่มีประสิทธิผลแก่ผู้เสียหาย ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเอกสิทธิ์คุ้มกันของรัฐต่างประเทศเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกดปราบข้ามชาติสามารถแสวงหาการเยียวยาทางกฎหมายในศาลภายในประเทศได้ รับรองว่าการตัดสินใจทางปกครอง เหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ และการกำหนดให้บุคคลเป็น “ผู้ก่อการร้าย” และกลไกหมายแดงของ INTERPOL จะไม่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือของการกดปราบข้ามชาติ และกำหนดให้มีการทบทวนหลักสิทธิมนุษยชนโดยหน่วยงานอิสระก่อนการตัดสินใจใดๆ เกี่ยวกับคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่อาศัยข้อกล่าวหาเรื่อง “การก่อการร้าย” หรือ “ความมั่นคงของชาติ” จากรัฐต้นทาง โดยปฏิเสธคำขอที่เชื่อมโยงกับรูปแบบการประหัตประหารที่มีหลักฐานบันทึกไว้
1.3	แก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะมาตรา 36 และ 54 ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศที่ห้ามการดำเนินคดีทางอาญาและการกักตัวโดยไม่มีกำหนดสำหรับการเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และยุติการปฏิบัติที่ถือว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้ลี้ภัย และผู้ขอลี้ภัยเป็น “คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” รวมทั้งรับรองว่าการกักตัวภายใต้มาตรการปกครองจะถูกใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น เมื่อมีความจำเป็นและได้สัดส่วนอย่างเคร่งครัด และเป็นระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ พร้อมให้มีการทบทวนโดยศาลเป็นระยะ ๆ ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการ CAT ปี 2567
1.4	ให้สัตยาบัน อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสารเกี่ยวกับสถานะของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1967 โดยต้องจัดให้มีระบบลี้ภัยที่ยึดสิทธิเป็นฐาน ซึ่งรับรองการคุ้มครองจากการผลักดันกลับ การกักตัวโดยพลการ และการประหัตประหารข้ามพรมแดน รวมถึงการกดปราบข้ามชาติให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจาก UPR รอบที่ 3 ข้อ 52.14, 52.15 และ 51.16
1.5	ปฏิรูป กลไกการคัดกรองระดับชาติ (National Screening Mechanism: NSM) ให้รับรองการกดปราบข้ามชาติอย่างชัดแจ้งว่าเป็นปัจจัยเสี่ยง รับรองความเป็นอิสระและความโปร่งใส ประกันการประสานงานที่มีประสิทธิผลกับ UNHCR จัดให้มีหลักประกันด้านการรักษาความลับและการคุ้มครองจากการแทรกแซงโดยเจ้าหน้าที่ต่างประเทศ และยุติการดำเนินงานควบคู่กันของกลไกบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมืองที่ยังคงทำให้บุคคลซึ่งมีสิทธิได้รับการคุ้มครองต้องตกเป็นความผิด
1.6	รับรองว่ากระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายในเรื่องทางอาญา รวมถึงความตกลงไทย–เวียดนามในเดือนพฤษภาคม 2568 และคำมั่นทางการเมืองร่วมเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2569 ระหว่างนายกรัฐมนตรีอนุทินและประธานาธิบดีเวียดนาม To Lam ที่มุ่งกดปราบกิจกรรมทางการเมือง มีความโปร่งใส มีหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายผู้ลี้ภัยที่มีผลผูกพัน และรับรองการปฏิบัติตามหลักห้ามผลักดันกลับและการเคารพสิทธิในการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ยุติแนวปฏิบัติความร่วมมือข้ามพรมแดนอย่างไม่เป็นทางการ รวมถึงการจัดการในลักษณะ “swap mart” และยุติการบังคับใช้คำมั่นทวิภาคีในการกดปราบกิจกรรมทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลต่างประเทศ
1.7	จัดทำกฎหมายและกระบวนการลี้ภัยระดับชาติที่ให้สถานะทางกฎหมายแก่ผู้ยื่นคำขอในระหว่างที่มีการพิจารณาคำขอ รับรองการเข้าถึง UNHCR และทนายความ ห้ามการกักตัวและการเนรเทศก่อนมีคำวินิจฉัยที่มีประสิทธิผล และจัดให้มีการอุทธรณ์โดยหน่วยงานอิสระซึ่งมีผลเป็นการระงับการเนรเทศ
1.8	จัดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าและการป้องกันการกดปราบข้ามชาติระดับชาติ ซึ่งถือว่าการสอดส่องทางดิจิทัล การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ (doxxing) การข่มขู่สมาชิกครอบครัว การยกเลิกหนังสือเดินทาง หมายแดงของ INTERPOL ที่มีแรงจูงใจทางการเมือง คำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการดำเนินการด้านคนเข้าเมืองที่ผิดปกติ เป็นตัวบ่งชี้ที่อาจสะท้อนความเสี่ยงข้ามพรมแดนที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้น และกำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคลและมาตรการคุ้มครองอย่างรวดเร็วก่อนการกักตัว การเนรเทศ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่รัฐต่างประเทศ

2. สำหรับข้อท้าทายที่ 2: การบังคับใช้หลักห้ามผลักดันกลับและยุติการเนรเทศโดยบังคับ

2.1	ต้องให้การรับรองทั้งทางกฎหมายและในทางปฏิบัติเพื่อสอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของ CAT ปี 2567 ว่า บุคคลใดๆ จะต้องไม่ถูกขับออก ส่งกลับ หรือส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปยังรัฐอื่น หากมีเหตุอันควรเชื่อได้อย่างมีน้ำหนักว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ในอันตรายที่จะถูกทรมาน รวมถึงโดยการห้ามการขับออกเป็นหมู่ เช่น การขับออกผู้ขอลี้ภัยชาวเมี่ยนมาเป็นจำนวนมากในเดือนมิถุนายน 2567 และการเนรเทศชาวอุยกูร์ 40 คนไปยังจีนเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2568
2.2	รับรองสิทธิในการได้รับการวินิจฉัยความเสี่ยงต่อการทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้ายเป็นรายบุคคล ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการขับออก การส่งกลับ หรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยศาลที่มีอำนาจเพียงพอในการพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่จำเป็นทั้งหมด และรับรองการเข้าถึงหลักประกันด้านกระบวนการอย่างมีประสิทธิผล รวมถึงสิทธิในการอุทธรณ์คำวินิจฉัยที่ไม่เป็นคุณ โดยให้การอุทธรณ์มีผลเป็นการระงับการดำเนินการโดยอัตโนมัติ
2.3	ชี้แจงต่อสาธารณะและดำเนินการเยียวยากรณีการส่งกลับโดยบังคับในเดือนพฤศจิกายน 2567 ของนักกิจกรรมฝ่ายค้านชาวกัมพูชา 6 คน ได้แก่ Pen Chan Sangkream, Hong An, Mean Chanthon, Yin Chanthou, Soeung Khunthea และ Vorn Chanratchana รวมถึงสมาชิกครอบครัวของพวกเขา; การเนรเทศชาวอุยกูร์ 40 คนไปยังจีนเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2568; การส่งกลับ Y Quynh Bdap ไปยังเวียดนามโดยบังคับเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2568 ภายใต้คำพิพากษาความผิดฐาน “ก่อการร้าย” ที่มีขึ้นลับหลัง; และการเนรเทศ Tan Yixiang ไปยังจีนอย่างเงียบ ๆ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2569 โดยไม่มีการแจ้งให้ UNHCR ทนายความของเขา หรือทางการแคนาดาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ของเขาทราบถึงการกระทำดังกล่าว ดำเนินการทางการทูตเพื่อรับรองความปลอดภัย ที่อยู่ และการเข้าถึงกระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรมของบุคคลเหล่านี้ และยุติการใช้การกำหนดให้บุคคลเป็น “ผู้ก่อการร้าย” โดยรัฐต้นทางเป็นพื้นฐานในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการส่งกลับโดยบังคับ
2.4	ระงับการเนรเทศที่อยู่ระหว่างดำเนินการหรือมีแผนจะดำเนินการต่อผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัยที่ได้รับการรับรองจาก UNHCR ไปยังประเทศที่พวกเขาเผชิญความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญต่อการประหัตประหาร การทรมาน การกักตัวโดยพลการ หรือการบังคับให้สูญหาย และรับรองให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการส่งออกนอกประเทศทั้งหมดได้รับการทบทวนโดยศาลอย่างเป็นอิสระ โดยมีผลเป็นการระงับการดำเนินการโดยอัตโนมัติ

2.5	จัดทำกรอบการคุ้มครองที่ตอบสนองต่อมิติทางเพศสภาพสำหรับผู้ขอลี้ภัยและผู้ลี้ภัยหญิงให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของ CEDAW ปี 2568 รวมถึงการประเมินความเสี่ยงเป็นรายบุคคลที่คำนึงถึงการประหัตประหารบนฐานเพศสภาพ การคุ้มครองจากความรุนแรงบนฐานเพศสภาพในสถานกักตัวคนเข้าเมือง และหลักประกันเพื่อป้องกันไม่ให้มารดาและเด็กถูกควบคุมตัวในศูนย์กักตัวคนเข้าเมือง

3. สำหรับข้อท้าทายที่ 3: การกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัลในฐานะช่องทางไปสู่การกดปราบข้ามชาติทางกายภาพ

3.1	จัดตั้งกลไกการคุ้มครองและการตอบสนองอย่างรวดเร็วที่มีประสิทธิผลสำหรับบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของการกดปราบข้ามชาติทางดิจิทัล รวมถึงช่องทางการรายงานที่เป็นความลับ การประเมินความเสี่ยงอย่างเร่งด่วน และมาตรการคุ้มครองที่เหมาะสม เมื่อการสอดส่องทางดิจิทัล การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ การเปิดเผยข้อมูลตำแหน่งที่อยู่หรือสถานที่ การข่มขู่ฆ่า หรือการคุกคามข้ามพรมแดนอย่างเป็นระบบ บ่งชี้ถึงความเสี่ยงต่อการกดปราบข้ามชาติทางกายภาพ
3.2	ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของ CAT (2567) ดำเนินการสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการสอดส่องทางดิจิทัล การคุกคามทางออนไลน์ การข่มขู่ และการกำหนดเป้าหมายทางดิจิทัลในรูปแบบอื่นๆ ต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างรวดเร็ว รอบด้าน และเป็นกลาง รับรองความรับผิดของผู้กระทำผิด และจัดให้มีการคุ้มครองและการเยียวยาที่มีประสิทธิผล
3.3	รับรองโดยชัดแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ไทยจะไม่เก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย หรือแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลการสื่อสาร ข้อมูลตำแหน่งที่อยู่ หรือข้อมูลจากการสอดส่องในลักษณะที่เอื้อให้รัฐบาลต่างประเทศหรือตัวแทนของรัฐบาลเหล่านั้นสามารถระบุ ติดตาม ตรวจสอบ หรือกำหนดเป้าหมายผู้เห็นต่างได้ และให้การแบ่งปันข้อมูลข้ามพรมแดนและแนวปฏิบัติด้านการสอดส่องอยู่ภายใต้หลักประกันทางกฎหมายที่ชัดเจน การกำกับดูแลโดยอิสระ และการเยียวยาที่มีประสิทธิผล

4. สำหรับข้อท้าทายที่ 4: การสอบสวนและดำเนินคดีกรณีการบังคับให้บุคคลสูญหายและการสังหารในไทย

4.1	รับรองว่าข้อร้องเรียนทั้งหมดเกี่ยวกับการบังคับให้บุคคลสูญหาย การสังหาร และการโจมตีด้วยความรุนแรงต่อนักเห็นต่างชาวต่างชาติในดินแดนไทย จะได้รับการสอบสวนอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิผล และเป็น กลางโดยกลไกที่เป็นอิสระ ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของ CAT ปี 2567 โดยผู้สอบสวนจะต้องไม่มีความสัมพันธ์เชิงสถาบันหรืออยู่ในสายการบังคับบัญชากับผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิด
4.2	รับรองว่าความผิดฐานทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหายจะไม่อยู่ภายใต้อายุความ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ผู้กระทำความผิดจะลอยนวลพ้นผิด
4.3	เผยแพร่ข้อมูลความคืบหน้าต่อสาธารณะเกี่ยวกับการสอบสวนที่ยังค้างอยู่ รวมถึงกรณีการสังหาร Lim Kim Ya ในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนมกราคม 2568 (รวมถึงผู้ต้องสงสัยชาวกัมพูชา 2 คนที่ยังอยู่ระหว่างการติดตามตัว) การเสียชีวิตของ Bounsuan Kitiyano ที่จังหวัดอุบลราชธานีเมื่อเดือนพฤษภาคม 2566 การลักพาตัว Duong Van Thai ใกล้กรุงเทพฯ เมื่อเดือนเมษายน 2566 การลักพาตัว Truong Duy Nhat ในกรุงเทพฯ เมื่อปี 2562 และการหายตัวไปของ Od Sayavong เมื่อเดือนสิงหาคม 2562
4.4	เพิ่มความโปร่งใสเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย รวมถึงการแจ้งให้ผู้เสียหายและสาธารณชนทราบอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับความพยายามและพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับคดีต่างๆ เพิ่มความร่วมมือที่มีประสิทธิผลกับภาคประชาสังคม และพิจารณาการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายเพื่อให้ผู้เสียหายจากการบังคับให้บุคคลสูญหายมีตัวแทนอยู่ในองค์ประกอบของคณะกรรมการแห่งชาติ
4.5	รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลที่จำแนกตามประเภทเกี่ยวกับจำนวนข้อร้องเรียนเรื่องการทรมาน การปฏิบัติที่โหดร้าย และการบังคับให้บุคคลสูญหายที่เกี่ยวข้องกับการกดปราบข้ามชาติซึ่งได้รับโดยหน่วยงานทั้งหมดที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการสอบสวน มาตรการทางวินัย การดำเนินคดี และคำพิพากษาลงโทษทั้งหมด โดยรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับบทลงโทษและการที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาหรือไม่
4.6	ดำเนินการโดยเร่งด่วนต่อคำร้องเลขที่ 2394/2026 ของคณะกรรมการว่าด้วยการบังคับให้บุคคลสูญหาย โดยให้เร่งด่วนในการสืบหาชะตากรรมและสถานที่อยู่ของเขียว ลาบจันทร์ (Khieo Lapchanh) เก็บรักษาพยานหลักฐานสำคัญ และดำเนินการสืบสวนสอบสวนอย่างรวดเร็ว เป็นอิสระ และมีประสิทธิผล ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและกดปราบการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 รวมถึงการตรวจสอบความเป็นไปได้ที่รัฐต่างประเทศจะมีส่วนเกี่ยวข้อง และความเชื่อมโยงกับภัยคุกคามทางดิจิทัลที่มีการบันทึกหลักฐานไว้ ซึ่งการดำเนินการนี้ต้องไม่กำหนดให้ญาติต้องยื่นคำร้องอย่างเป็นทางการหรือพิสูจน์ล่วงหน้าว่าเจ้าหน้าที่ไทยมีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งดำเนินการให้ผู้กระทำความผิดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องรับผิด พร้อมรายงานความคืบหน้าให้ผู้แทนทางกฎหมายและญาติของเขาทราบอย่างสม่ำเสมอ

5. สำหรับข้อท้าทายที่ 5: ยุติการสอดส่อง การจับกุมและกักตัวโดยพลการ และยกเลิกการกำหนดให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นความผิดทางอาญา

5.1	ยุติแนวปฏิบัติที่เอื้อให้เจ้าหน้าที่ต่างประเทศดำเนินการข้ามพรมแดนในดินแดนไทย รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ต่างประเทศเข้าร่วม หรือได้รับการยินยอมให้เข้าร่วมในการเยี่ยมชุมชนผู้ลี้ภัยชาวมงตาญาร์ดและชาวม้งในลักษณะกดดัน การให้ความร่วมมือในการติดตามตัวบุคคลฝ่ายต่อต้านรัฐบาลกัมพูชา เช่น Chhin Chou และการกักตัวผู้ลี้ภัยโดยพลการในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับการเยือนประเทศไทยของประมุขหรือผู้นำรัฐบาลต่างประเทศ (เช่น กรณี Kung Raiya, Phorn Phana และ Lem Sokha ในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 และผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชา 10 คนในเดือนธันวาคม 2566)

5.2	ปล่อยตัว Le Chi Thanh ซึ่งถูกกักตัวอยู่ที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2569 ภายหลังทางการเวียดนามยกเลิกหนังสือเดินทางของเขา และ Pen Mom ซึ่งถูกจับกุมในเดือนมกราคม 2569 และรับรองการคุ้มครองจากการผลักดันกลับ รวมถึงการเข้าถึงแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน
5.3	ปล่อยตัว Bai Zhaodong โดยทันที ซึ่งถูกกักตัวที่สวนพลูตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม 2569 แม้ได้พ้นโทษในความผิดเกี่ยวกับคนเข้าเมืองในเดือนมีนาคม 2569 แล้ว รวมถึง Zhou Junyi ซึ่งถูกจับกุมในเดือนมิถุนายน 2568 หลังจัดกิจกรรมรำลึกเหตุการณ์เทียนอันเหมิน และผู้เห็นต่างชาวจีนรายอื่น ๆ ที่ถูกกักตัวอยู่ ระงับการเนรเทศ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือการส่งกลับโดยบังคับไปยังจีน เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างปลอดภัยในประเทศที่สามโดยไม่ล่าช้าหรือถูกขัดขวางเพิ่มเติม และเปิดเผยที่อยู่ สภาพความเป็นอยู่ และฐานทางกฎหมายของการเนรเทศ Tan Yixiang ไปยังจีนเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2569 รวมทั้งเรียกร้องหลักประกันด้านความปลอดภัยและเสรีภาพของเขาให้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2569
5.4	ยกเลิกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตทำงานและการอนุญาตให้อยู่ในประเทศโดยชอบด้วยกฎหมายของนักกิจกรรมแรงงานข้ามชาติด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ โดยไม่มีหลักประกันหรือกระบวนการที่เป็นธรรมอย่างเพียงพอ ดังที่พบในกรณีของ Phyo Paing และ Naing Naing Soe ซึ่งยังคงถูกกักตัวอยู่ที่ศูนย์กักตัวคนเข้าเมืองสวนพลู หลังถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าสู่กลไกการคัดกรองระดับชาติ และคำขอประกันตัวถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลด้าน “ความมั่นคงของชาติ” ตั้งแต่เดือนเมษายน 2568 และรับรองว่าการตัดสินใจทางปกครอง การกล่าวอ้างเรื่องความมั่นคงของชาติ การกำหนดให้บุคคลเป็น “ผู้ก่อการร้าย” และกลไกหมายแดงของ INTERPOL จะไม่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือของการกดปราบข้ามชาติกำหนดให้มีการทบทวนด้านสิทธิมนุษยชนโดยอิสระล่วงหน้าสำหรับคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนทุกกรณีที่ตั้งอยู่บนข้อกล่าวหาเรื่อง “การก่อการร้าย” หรือ “ความมั่นคงของชาติ” จากรัฐต้นทาง และปฏิเสธคำขอดังกล่าวเมื่อเกี่ยวข้องกับคำพิพากษาลับหลัง การพิจารณาคดีหมู่ หรือรูปแบบการประหัตประหารที่มีหลักฐานบันทึกไว้ เช่น ในกรณีของ Y Quynh Bdap
5.5	แก้ไขมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงสรุปของ CEDAW ปี 2568 โดยกำหนดอย่างชัดแจ้งให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ด้านมนุษยธรรม และด้านการคุ้มครองที่ให้แก่ผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย และผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ในสถานะไม่ปกติ รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ อยู่นอกขอบเขตความผิดทางอาญาตามมาตราดังกล่าว และรับรองว่าทนายความ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือดังกล่าวจะไม่ถูกดำเนินคดีหรือถูกตอบโต้จากการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้
5.6	จัดตั้งกลไกประสานงานและตอบสนองอย่างรวดเร็วด้านการกดปราบข้ามชาติที่ถาวรและยึดสิทธิเป็นฐาน โดยกำหนดผู้ประสานงานหลักในหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้อง คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และภาคีด้านการคุ้มครอง จัดให้มีระเบียบวิธีการส่งต่อข้อมูลที่เป็นความลับ ช่องทางการยกระดับสถานการณ์ฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง การติดตามความเสี่ยงข้ามพรมแดน และขั้นตอนที่ชัดเจนสำหรับที่พักพิงที่ปลอดภัย ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ทางเลือกแทนการกักตัว การเข้าถึง UNHCR และการคุ้มครองทางการทูต และรับรองว่าผู้รอดชีวิตจะมีส่วนร่วมโดยยึดถือความต้องการของพวกเขาเป็นหลัก ซึ่งต้องคำนึงถึงมิติทางเพศสภาพและอัตลักษณ์ที่ทับซ้อน ในการออกแบบและการดำเนินงานของกลไกดังกล่าว
5.7	รับรองว่านักกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกควบคุมตัวด้วยเหตุผลด้านคนเข้าเมืองหรือความมั่นคงของชาติสามารถขอให้ศาลทบทวนและสั่งปล่อยตัวได้อย่างมีประสิทธิผล ทบทวนการปฏิเสธการประกันตัวซ้ำๆ และการเพิกถอนใบอนุญาตทำงานในกรณีของ Phyo Paing และ Naing Naing Soe และป้องกันไม่ให้ข้อกล่าวหาด้านความมั่นคงที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ถูกนำมาใช้เพื่อขัดขวางการเข้าสู่ NSM

6. สำหรับข้อท้าทายที่ 6: การคุ้มครองนักกิจกรรมชาวไทยในต่างประเทศและการจัดการกับมิติทางเพศสภาพของการกดปราบข้ามชาติ

6.1	ยุติการกระทำทั้งหมดที่เป็นการกดปราบข้ามชาติต่อผู้ลี้ภัยและนักกิจกรรมชาวไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ รวมถึงการสอดส่องและการประสานงานกับรัฐบาลต่างประเทศเพื่อกำหนดเป้าหมายบุคคลเนื่องจากการแสดงออกของพวกเขา ให้สอดคล้องกับรายงานของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ปี 2565 เกี่ยวกับการกดปราบข้ามพรมแดน
6.2	เผยแพร่ข้อมูลความคืบหน้าต่อสาธารณะเกี่ยวกับการสอบสวนการบังคับให้ วันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์สูญหายในกรุงพนมเปญเมื่อเดือนมิถุนายน 2563 และคดีที่ยังค้างอยู่ของนักเห็นต่างชาวไทยที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศอย่างน้อย 9 คน ซึ่งถูกลักพาตัวในประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึง สุรชัย ด่านวัฒนานุสรณ์ อิทธิพล สุขแป้น วุฒิพงศ์ กชธรรมคุณ ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ สยาม ธีรวุฒิ กฤษณะ ทัพไทย ชัชชาญ บุปผาวัลย์ และไกรเดช ลือเลิศ และรับรองการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายกับครอบครัวของผู้สูญหาย
6.3	ดำเนินการตรวจสอบสถานะและความเสี่ยงอย่างรอบด้านเพื่อระบุภัยคุกคามทางดิจิทัลข้ามพรมแดนต่อนักสื่อสารมวลชนและนักข่าวชาวไทยที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ โดยรับฟังความคิดเห็นจากสื่อที่ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ และเพิ่มเครื่องมือด้านความปลอดภัยและมาตรการอื่น ๆ เพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในเอกสารข้อมูลว่าด้วยสิทธิดิจิทัลในประเทศไทย
6.4	ทบทวนนโยบายและโครงการด้านการคุ้มครอง เพื่อให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและบุคคลอื่นๆ ที่แสวงหาที่ลี้ภัยหรืออยู่ในภาวะลี้ภัยได้รับการสนับสนุนและการคุ้มครองอย่างรอบด้าน รวมถึงการจัดทำเอกสารและความช่วยเหลือทางกฎหมาย เอกสาร โครงการตั้งถิ่นฐานใหม่ที่มีประสิทธิผล การสนับสนุนด้านจิตสังคม และการดำรงชีพ การให้คำปรึกษา และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมประสบการณ์ ปรับมาตรการให้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกัน รวมถึงความต้องการของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงและชุมชนต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากความเสี่ยงในลักษณะตัดขวาง
6.5	รับรองว่านโยบายและโครงการคุ้มครองจากการกดปราบข้ามชาติที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองต่อมิติทางเพศสภาพ คำนึงถึงอัตลักษณ์ที่ทับซ้อน การมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และการไม่เลือกปฏิบัติ ยอมรับผลกระทบของการกดปราบข้ามชาติที่มีมิติทางเพศสภาพและอัตลักษณ์ที่ทับซ้อน รวมถึงความรุนแรงทางเพศ การรณรงค์ทำลายชื่อเสียงทางดิจิทัล และการคุกคามทางออนไลน์อย่างเป็นระบบที่มุ่งเป้าต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และจัดให้มีการสอบสวน การคุ้มครอง และการเยียวยาที่ตอบสนองต่อมิติทางเพศสภาพ ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ 35 ของ CEDAW

SCAN HERE

สแกนเพื่อเข้าถึง
ข้อเสนอร่วมต่อกลไก UPR
ว่าด้วยการกดปราบข้ามชาติ